

Vanamõisa lahe hoiuala kaitsekorralduskava 2016–2025

Keskkonnaamet 2015

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1.	SISSEJUHATUS	4
1.1.	ALA ISELOOMUSTUS	4
1.2.	MAAKASUTUS	4
1.3.	HUVIGRUPID	6
1.4.	KAITSEKORD	7
1.5.	UURITUS	7
1.5.1.	Läbiviidud uuringud ja inventuurid	7
1.5.2.	Riiklik seire	7
1.5.3.	Inventuuride ja uuringute vajadus	8
2.	VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	9
2.1.	ELUSTIK	9
2.1.1.	Soontaimed	9
2.1.1.1.	Nurmlauk (<i>Allium vineale</i>)	9
2.1.1.2.	Madal kadakkaer (<i>Cerastium glutinosum</i>)	11
2.1.1.3.	Hall soolmalts (<i>Halimione pedunculata</i>)	12
2.1.1.4.	Soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	13
2.1.1.5.	Rand-soodahein (<i>Suaeda maritima</i>)	14
2.1.2.	Linnustik	15
2.1.2.1.	Niidurüdi (<i>Calidris alpina schinzii</i>)	16
2.1.2.2.	Merikotkas (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	18
2.1.2.3.	Kivirullija (<i>Arenaria interpres</i>)	19
2.1.2.4.	Naaskelnokk (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	20
2.1.2.5.	Liivatüll (<i>Charadrius hiaticula</i>)	21
2.1.2.6.	Punajalg-tilder (<i>Tringa totanus</i>)	22
2.1.2.7.	Piilpart, hallhani, valgepösk-lagle	24
2.2.	KOOSLUSED	25
2.2.1.	Loodusdirektiivi elupaigatüübid	28
2.2.1.1.	Liivased ja mudased pagurannad (1140)	28
2.2.1.2.	Rannikulõukad (1150*)	30
2.2.1.3.	Laiad madalad lahed (1160)	31
2.2.1.4.	Püsitaimestuga kivirannad (1220)	32
2.2.1.5.	Väikesaared ning laiud (1620)	33
2.2.1.6.	Rannaniidud (1630*)	34
2.2.1.7.	Püsitaimestuga liivarannad (1640)	35
2.2.1.8.	Kuivad nõmmed (4030)	36
2.2.1.9.	Kadastikud (5130)	37
2.2.1.10.	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	39
2.2.1.11.	Liigirikad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	40
2.2.1.12.	Sinihelmikakooslused (6410)	41
2.2.1.13.	Puiskarjamaad (9070)	42
2.2.1.14.	Soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	43
2.3.	ÜRGLOODUSE OBJEKTID	45
3.	ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS	46
4.	KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE	48
4.1.	INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD	48
4.1.1.	Ohustatud soontaimede seire	48

4.1.2.	Niidulinnustiku tulemusseire.....	48
4.1.3.	Kaitstavate taimeliikide tulemusseire rannikelupaikades.....	49
4.1.4.	Kaitstavate taimeliikide inventuur muudes elupaikades	49
4.2.	HOOLDUS, TAASTAMINE JA OHJAMINE	49
4.2.1.	Nurmlaugu kasvukoha taastamine.....	49
4.2.2.	Nurmlaugu kasvukoha hooldamine	51
4.2.3.	Soohiilaka kasvukoha taastamine ja hooldamine.....	51
4.2.4.	Pilliroo ja/või võsa tõrje	52
4.2.5.	Niitude taastamine	53
4.2.6.	Raadamine.....	53
4.2.7.	Niitude hooldamine	54
4.2.8.	Taastatud niitude hooldamine.....	55
4.2.9.	Kadastike harvendamine	56
4.2.10.	Kadakatega niidu hooldamine	56
4.2.11.	Taastatud kadastike hooldamine.....	57
4.2.12.	Puiskarjamaade taastamine	57
4.2.13.	Puiskarjamaa hooldamine	57
4.2.14.	Taastatud puiskarjamaade hooldamine	58
4.3.	TARISTU.....	58
4.3.1.	Juurdepääsutee rajamine	58
4.3.2.	Juurdepääsuteede korrastamine	59
4.3.3.	Tähistuse paigaldamine.....	59
4.3.4.	Linnutorni hooldus	59
4.3.5.	Mobiilne järelevalveplatvorm	60
4.4.	KAVAD, EESKIRJAD	60
4.4.1.	Kaitsereežiimi muutmine	60
4.4.2.	Kaitsekorralduskava vahehindamine.....	61
4.4.3.	Kaitsekorralduskava uuendamine.....	62
4.5.	EELARVE	63
5.	KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE.....	68
	KASUTATUD KIRJANDUS	70
	LISAD	72
LISA 1.	VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST	73
LISA 2.	KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE KÄIGUS TEHTUD KAITSEKORRA JA PIIRIDE MUUTMISE ETTEPANEKUTE KOOND	77
LISA 3.	KAITSEVÄÄRTUSTE KOONDTABEL.....	79
LISA 4.	VANAMÕISA LAHE HOIUALALT LEITUD KAITSEALUSED LIIGID	84
LISA 5.	PIIRITÄHISED JA INFRASTRUKTUURIOBJEKTIID.....	86
LISA 6.	VANAMÕISA LAHE HOIUALA LIIGIHOOLDUS- JA RAADAMISTÖÖDE ASUKOHAD	87
LISA 7.	VANAMÕISA LAHE HOIUALA LIGIPÄÄSUTEED	88
LISA 8.	LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGATÜÜPIDE KAHJUSTAMISE NÄIDE VANAMÕISA LAHE HOIUALAL	89
LISA 9.	RIIKLIKU SEIRE JAAMAD VANAMÕISA LAHE HOIUALAL	90
LISA 10.	POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE MAJANDAMINE VANAMÕISA LAHE HOIUALAL	91
LISA 11.	AVALIKU KAASAMISKOOSOLEKU PROTOKOLL.....	92

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstava loodusobjekti alapõhise kaitse korraldamise aluseks.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Käesoleva Vanamõisa lahe hoiuala kaitsekorralduskava (edaspidi ka *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*), selle kaitsekorrast, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vm väärtuse seisundile
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata kaitsekorralduse mõõdetavad ja oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega
- luua alusdokument hoiuala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks

Kaitsekorralduskava koostamisel korraldati avalik koosolek 26. novembril 2014. aastal Emmaste vallamajas Hiiumaal (vt koosoleku protokollis lisas 11).

Kava koostamist koordineeris Keskkonnaameti Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist Andres Miller (tel 5648 0567 e-post andres.miller@keskkonnaamet.ee). Kava koostas Heikki Luhamaa (tel 527 0190, e-post heikki.luhamaa@eesti.ee).

KAITSEKORRALDUSKAVA ON VALMINUD „RIIKLIKU STRUKTUURIVAHENDITE KASUTAMISE STRATEEGIA 2007–2013” JA SELLEST TULENEVA „ELUKESKKONNA ARENDAMISE RAKENDUSKAVA” PRIORITEETSE SUUNA „SÄÄSTVA KESKKONNAKASUTUSE INFRASTRUKTUURIDE JA TUGISÜSTEEMIDE ARENDAMINE” MEETME „KAITSEKORRALDUSKAVADE JA LIIKIDE TEGEVUSKAVADE KOOSTAMINE LOODUSE MITMEKESISUSE SÄILITAMISEKS” PROGRAMMI ALUSEL EUROOPA REGIONAALARENGU FONDI VAHENDITEST.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Vanamõisa lahe hoiuala (edaspidi hoiuala) asub Hiiumaal Emmaste vallas. Hoiuala kogupindala on 1489,8 hektarit. Hoiuala hõlmab mereala ning sellega piirnevat rannikuvööndit. Maastikus domineerivad avatud kooslused ja nendega seotud liigid.

Hoiuala võeti kaitse alla 8. septembril 2005. a Vabariigi Valitsuse määrusega nr 233 „Hoiualade kaitse alla võtmine Hiiu maakonnas”.

Hoiuala on ühtlasi ka osa rahvusvahelise tähtsusega Natura 2000 võrgustiku alast Vanamõisa linnu- ja loodusala (EE0040113).

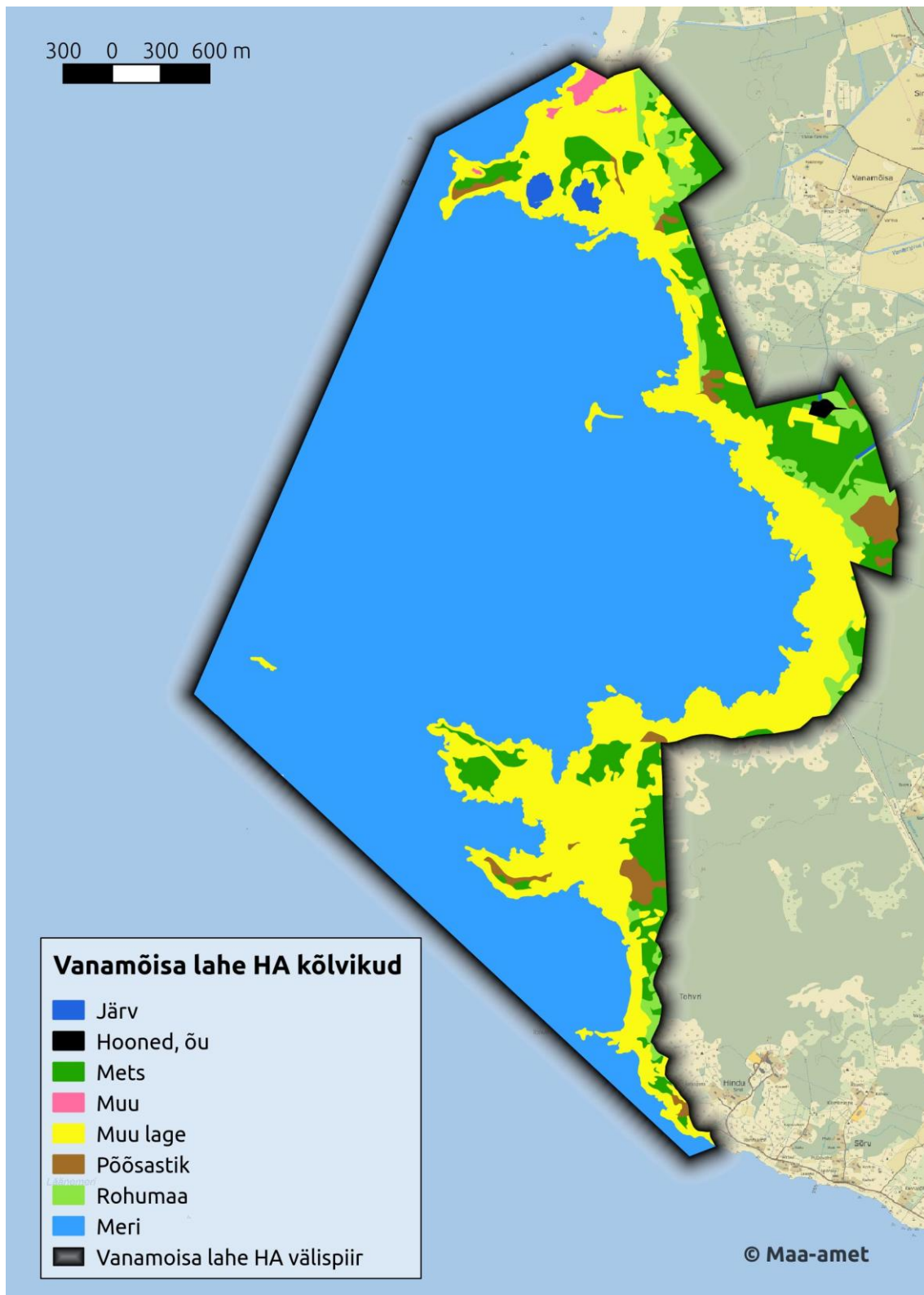
Hoiuala kaitse-eesmärgiks on EÜ Nõukogu direktiivi nr 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*) I lisas nimetatud elupaigatüüpide liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), suurte ja madalate lahtede (1160), väikesaarte ja laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), taimestunud kivirandade (1220), kadastike (5130) ja vanade looduspõõsade (9010*) kaitse. Samuti nõukogu direktiivi nr 79/409/EMÜ (kodifitseeritult Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv nr 2009/147/EÜ) loodusliku linnustiku kaitse kohta (edaspidi *linnudirektiiv*) I lisas nimetatud linnuliikide ning I lisas nimetatud, kaitset vajavate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), hallhani e roohani (*Anser anser*), kivirullija (*Arenaria interpres*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*).

Hoiuala valitseja on Keskkonnaamet.

1.2. MAAKASUTUS

Hoiuala territooriumist on maismaad 409,1 ha ja veela 1080,7 ha (vt joonist 1 ja tabelit 1). Valdav osa maismaast on eraomandis ning munitsipaal- ja riigimaa moodustavad napi kaks protsenti¹ (vt tabelit 2).

¹ seisuga jaanuar 2014

Joonis 1. Vanamõisa lahe hoiuala kõlvikud.

Tabel 1. Vanamõisa lahe hoiuala kõlvikuline jaotus Eesti põhikaardi järgi

Kõlvik	Pindala (ha)	Osakaal (%)
Hooned, õu	1,7	0,1
Meri	1072,0	72,0
Mets	106,1	7,1
Muu lage	251,4	16,9
Põõsastik	17,7	1,2
Rohumaa	32,2	2,2
Veekogu	8,7	0,5
Kokku	1489,8	100,0

Tabel 2. Vanamõisa lahe hoiuala maaomandi jagunemine seisuga jaanuar 2014

Tüüp	Pindala (ha)	Osakaal (%)
Eraomand	334,1	81,67
Munitsipaalomand	4,01	0,98
Riigiomand	5,15	1,26
Reformimata maa	65,84	16,09
KOKKU	409,1	100

1.3. HUVIGRUPID

Hoiualaga on seotud järgmised huvigrupid:

- **Keskkonnaamet (KeA)** – hoiuala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate liikide ja loodusdirektiivi elupaigatüüpide soodne seisund
- **maaomanikud** – niitude majandamine, toetuste saamine
- **kohalik omavalitsus (KOV)** – ujumiskoha haldamine
- **poollooduslike koosluste majandajad** – niitude majandamine, toetuste saamine

- **kalurid** – paatidega merelepääsu võimalused
- **külatajad** – ujumis- ja puhkevõimalused
- **Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK)** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks

1.4. KAITSEKORD

Hoiuala piir ja kaitse-eesmärk on kehtestatud 08.09.2005. a Vabariigi Valitsuse määrusega nr 233 „Hoiualade kaitse alla võtmine Hiiu maakonnas”. Hoiuala kaitsereežiimi määravad looduskaitseaduse §-d 14, 32 ja 33. Looduskaitseaduse järgi on hoiualal keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati, ning kaitstavate liikide oluline häirimine. Samuti on keelatud tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi. Keelatud on metsaraie, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist. Ilma hoiuala valitseja loata ei tohi muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava või teostada maakorraldustoiminguid, kehtestada detail- ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, seada projekteerimistingimusi ja anda ehitusluba, rajada üle viie ruutmeetri suurust uut veekogu ega lisaõõta jahiulukeid (vt lisa 1).

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD UURINGUD JA INVENTUURID

Riikliku looduskaitsekeskuse tellimusel viis Aivar Leito 2007. aastal läbi Vanamõisa lahe hoiuala linnustiku inventuuri (Leito, 2008).

OÜ Metsaruum teostas 2010. aastal Vanamõisa lahe hoiuala maismaaelupaikade inventuuri ja kaitstavate elupaikade hooldamis- ja taastamiskavade koostamise koos kaitsekorralduslike soovitusetega (Metsaruum, 2010).

Projekti „Eesti merealade loodusväärtuste inventeerimine ja seiremetoodika väljatöötamine” (lühendina NEMA²) raames koguti Vanamõisa lahest mereproove 2014. aastal ning koostamisel on mereelupaikade kaardid.

1.5.2. RIIKLIK SEIRE

Hoiualal asub riikliku seire kolm seirepunkti. Seiratakse rannikumere põhjataimestikku ning ohustatud soontaimi (tabel 3, lisa 9).

² <http://www.sea.ee/valisosaluslega-projektid/nema/>

Tabel 3. Vanamõisa lahe hoiualal asuvad riikliku seire jaamad

Seire-programm	Alam-programm	Seirejaama kood	Tüüp	Seiratav objekt	Seire toimumine	Seiresamm
Rannikumere seire	Põhja-taimestiku seire rannikumeres	SJA1583000	seirejaam või seireala	põhja-taimestik	2007	puudub
Eluslooduse mitmekesisuse ja maastike seire	Ohustatud soontaimed ja sambla-liigid	SJA3117000	seirejaam või seireala	nurmlauk (<i>Allium vineale</i>)	1985, 1994, 2008, 2013	5 aastat
	Ohustatud soontaimed ja sambla-liigid	SJA8789000	seirejaam või seireala	soohiilakas (<i>Liparis loeselii</i>)	2005, 2010	5 aastat

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

Hoiualalt on teada suur arv kaitsealuseid taimeliike (vt lisa 4), siis enamasti on see informatsioon vananenud, ebähtlane ja ebapiisav. Taimestikuinfo ühtlustamiseks ning võimalikuks edaspidiseks koosluste taastamistööde planeerimiseks on vaja viia läbi kaitsealuste taimeliikide inventuur.

Niidurüdi kohta kaasaegne info puudub. Varasemast on teada vähemalt 2–3 paari pesitsemine hoiualal. Niidurüdi inventuur on vajalik, selgitamaks liigi kaasaegset esinemist alal.

Alal on tehtud linnustiku inventuur 2007. aastal. Umbkaudu 10-aastase intervalliga tehtavad inventuurid annavad olulist infot liikide levikus ja arvukuses toimuvate muutuste kohta. KKK periood sobib ideaalselt jätkamaks linnustiku monitoorimist alal ning annab olulist infot kaitsekorralduse pikemaajaliseks planeerimiseks ja kooslustes toimuvatest muutustest.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

Vanamõisa lahe hoiuala kaitse-eesmärk on loodusdirektiivi I lisas nimetatud elupaigatüüpide liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), suurte ja madalate lahtede (1160), väikesaarte ja laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), taimestunud kivirandade (1220), kadastike (5130) ja vanade loodusmetsade (9010*) kaitse ning linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliikide ning I lisas nimetamata, kaitset vajavate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on piilpart (*Anas crecca*), hallhani e roohani (*Anser anser*), kivirullija (*Arenaria interpres*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*).

Vanamõisa loodusala eesmärgiks on samad elupaigatüübid ja Vanamõisa linnuala eesmärgiks samad linnuliigid.

2.1. ELUSTIK

Hoiualal on leitud mitmeid kaitsealuseid taime- ja loomaliike (vt lisa 4). Neist kaitsekorralduslikult oluliste ja hoiuala kaitse-eesmärkideks seatute seisundit ning nende kaitseks vajalikke tegevusi on analüüsitud käesolevas peatükis.

2.1.1. SOONTAIMED

Taimestik on hoiualal olulised niitude ja avatud rannikutega seotud liigid.

2.1.1.1. NURMLAUK (*ALLIUM VINEALE*)

II kat³; KE – ei; LoD – ei; LoA – ei

Liik on Eestis levinud vaid Lääne-Saaremaal, Lääne-Hiiumaal ja Ruhnus, kokku 13 taimeatlase ruudus (Kukk ja Kull 2005). Nurmlaugu elupaikadeks on niidud. Ohuteguriks on niitude, karjamaade jms avamaade võsastumine niitmise või/ja karjatamise katkemisel, samuti ehitustegevus. Nurmlauk on Eestis piiratud alal levinud liik, mille püsimine vajab aktiivseid kaitsemeetmeid.

Tohvri nurmlaugu kasvukoha esimene vaatlus keskkonnaregistris (edaspidi *KKR*) on aastast 1985, mil loendati u 300 isendit 0,05 ha-l, kuid puudub info, kas liiki ka ümbruskonnas oli. 1994. a andmeil oli nurmlauku ohtralt ja liigi vitaalsus normaalne, kuid puuduvad andmed kasvukoha pindala kohta. 2008. a seirel loendati 232 isendit 0,35 ha-l ja 2013. a 68 isendit 0,2 ha-l. Kuna liigi elupaik on võsastumas ja laieneva kõrgrohustu tõttu on nurmalugule sobiv kasvukoht üha vähenemas, on vajalik liigi elupaiga hooldus ja osaline taastamine. Kuna

³ kat – kaitsekategooria; KE – hoiuala kaitse-eesmärk; LoD – loodusdirektiivi lisas; LoA – loodusala eesmärk

seirealast põhjas asub kuiv niit on liigile täiesti sobilik, tuleb ka seda hooldama hakata ja kontrollida liigi esinemist ka seal.

Liik tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka, kuna see võimaldab paremini rakendada aktiivseid kaitsemeetmeid ja planeerida liigi jaoks vajalikke tegevusi. Liigi püsimine hoiualal ilma aktiivsete kaitsemeetmeteta ei ole realistlik.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik on hoiualal säilinud vähemalt 200 isendilise populatsioonina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik on hoiualal säilinud vähemalt 200 isendilise populatsioonina

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
info olemasolu	liiki seiratakse riikliku seire raames, mistõttu on olemas andmed liigi seisundi ja leviku kohta ning alus aktiivsete kaitsemeetmete rakendamiseks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
elupaikade kadumine	nurmlaugu elupaik on majandamise puudumisel kinni kasvamas. Ala on poollooduslike koosluste andmebaasis, kuid hetkel majandamine puudub	nurmlaugu kasvukoha hooldamine
ebapiisav kaitsereežiim	kuna liik ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis on tema kaitseks võimalik rakendada vaid looduskaitseesadusest tulenevat isendikaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid elupaiga tasemel	kaitsereežiimi muutmine ja liigi lisamine kaitse-eesmärkide hulka

2.1.1.2. MADAL KADAKKAER (*CERASTIUM GLUTINOSUM*)

II kat; KE – ei; LoD – ei; LoA – ei

Madal kadakkaer on madalakasvuline (kõrgus 3–15 cm) valgete õitega taim. Lehed on enamasti kleepuvad, kollakasrohelised, noorelt valgeviltjad. Õitseb mais, juunis. Üheaastane, kuivade kasvukohtade (niidud, loopealsed, männikute servad ja raiesmikud, liivikud). Eestis levinud ainult läänesaartel (Kukk ja Kull 2005).

KKR-i alusel on hoiuala lõunaosas kaks liigi elupaika. Tegu on kunagise Hiiumaa taimkattekaardi alusel registreeritud kantud liigi elupaikadega. 02.06.2015 tehtud välitöödel leiti liigile sobivaid kooslusi läänepoolse majaka juures, kus pinnasteedel on väga hõre ja päikesele avatud kooslus. Alal kasvas nii harilikku kui ka kevadist kadakkaera, kuid madalat kadakkaera ei õnnestunud leida kummagi elupaiga piirkonnas. Enamasti on liigi kunagised sobivad kasvukohad männistunud, kuid uued võimalikud elupaigad männikute ja ranna piiril ei olnud liigi poolt asustatud (ka teised kadakkaeraliigid olid vähearvukad). Liigi olemasolu ja leviku kontrollimiseks hoiualal on planeeritud kaitsealuste taimeliikide tulemusseire, mille raames on siiski veel vaja üle vaadata, kas liik on hoiuala kasvukohtades hävinud või ei leitud liiki 2015. a kuivast ja jahedast kevadest tingitud ebasoodsa aasta tõttu. Kui inventuuri käigus leitakse hoiualal liigi kasvukohad, siis tuleb, arvestades kasvukohtade esinduslikkust ja olulisust liigi säilimisele piirkonnas, kaaluda liigi lisamist kaitse-eesmärkide hulka. See võimaldab paremini rakendada aktiivseid kaitsemeetmeid ja planeerida liigi jaoks vajalikke tegevusi.

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
info puudumine	liigil on hoiualal fikseeritud kaks elupaika. Paraku ei ole infot liigi seisundi ega täpse leviku kohta. Info puudumine liigi leviku ja arvukuse kohta ei võimalda hinnata liigi seisukorda ega rakendada vajadusel kaitsemeetmeid	kaitstavate taimeliikide tulemusseire
elupaikade kinnikasvamine	liik vajab elupaigana hõredama ja madala rohustuga niite. Majandamise lõppemisel toimub elupaiga kulustumine ja võsastumine ning liik kaob	poollooduslike koosluste hooldamine

2.1.1.3. HALL SOOLMALTS (*HALIMIONE PEDUNCULATA*)

II kat; KE – ei; LoD – ei; LoA – ei

Maltsaliste hulka kuuluv rannasoolakute, rannaniitude ja mereranniku taim. Taimed on hõbedase jahuja kattega, õitsevad juulist septembrini. Taimede kõrgus 7–15 cm. Üheaastane. Eestis suhteliselt haruldane, enamasti Väinamere rannikul. Kasvukohaks on rannaniitude osaks olevad soolakud. Rannaniitude majandamise lõppemisel toimuv soolakute kadumine on liigile oluliseks negatiivseks mõjuteguriks. Liigi kaitsel on oluline rannaniitude majandamine. Kariloomade poolne tallamine ning rohustu söömine tekitavad rannaniidul sobivad tingimused vähese taimestuga soolakulaikude tekkimiseks ning püsimiseks. Seepärast on ka hoiualal liigi kaitsel esmatähtis rannaniitude majandamine võimalikult suurel pinnal.

Vanamõisa lahe hoiualal kasvab KKR⁴-i andmetel hall soolmalts Tohvri soolakul ja Nõrga ninale jääval rannaniidul. Kuna tegu on 2000. a vaatlustel põhinevate andmetega, siis puudub ülevaade liigi seisundist viimastel aastatel.

Kui tulemusseire kinnitab 2000. a andmete jätkuvat kehtivust, tuleb kaaluda liigi lisamist kaitse-eesmärkide hulka. 2000. a andmetel on tegemist riigi tasandil esindusliku leiukohaga ja liik on ära nimetatud ka loodusala andmelehel avalikus Natura 2000 andmebaasis (<http://natura2000.eea.europa.eu/#>).

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	hoiualal levivad laiadel aladel liigile elupaigana sobilikud rannaniidud ja nendega seotud soolakud. Soolakute püsimisele aitavad kaasa tormidega kaasnevad üleujutused
niitude majandamine	sobilikuks elupaigaks olevaid rannaniite majandatakse peaaegu kogu hoiuala territooriumil

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
info puudumine	info puudumine liigi leviku ja arvukuse kohta ei võimalda hinnata liigi seisukorda ega rakendada vajadusel kaitsemeetmeid	kaitstavate taimeliikide tulemusseire

⁴ KKR – keskkonnaregister

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
ebapiisav kaitserežiim	kuna liik ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis on tema kaitseks võimalik rakendada vaid looduskaitseadusest tulenevat isendikaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid elupaiga tasemel	vajadusel kaitserežiimi muutmine ja liigi lisamine kaitse-eesmärkide hulka

2.1.1.4. SOOHIILAKAS (*LIPARIS LOESELII*)

II kat; KE – ei; LoD – II; LoA – ei

Soohiilakas on mitmeaastane liik, mis talvitub mugulana. Taimed on väikesed, 8–12 cm pikkused (Hirse 2009). Õisikus on reeglina 3–8 rohekaskollast väikest õit. Iseviljastumine on kerge ning sageli on kõik õied varrel viljunud. Idaneb kevadel ja esimese suve lõpuks on olemas üks soomusjas leht ning sageli õitsevad taimed juba järgmisel aastal. Kiire arenguga kaasneb võrdlemisi lühike eluiga. Kuigi mõned isendid võivad elada 8–10 aastat vanaks, sureb enamik taimi siiski paari-kolme aasta vanusena (Tali 2011).

Soohiilakas vajab märga lubjarikast kasvukohta, kasvab suhteliselt noortes, niisketes ja lubjarikastes nõgudes. Teda võib pidada pioneerliigiks, mis kaob tingimuste kuivemaks või taimestiku tihedamaks muutumisel. Peamine oht tulenebki soode veerežiimi muutumisest ning liigirikaste madalsoode ja soostunud niitude võsastumisest. Viimase 40 aasta jooksul on soohiilaka teadaolnud 79 asustatud atlaseruudust kadunud 19, ehk kahanemine on olnud 24%. Enamikus kaasaegsetes leiukohtades esineb liik üksikute isenditena (Tali 2011).

Hoiualalt on teada üks liigi leiukoht (KR kood KLO9309279), kus viiakse läbi ka liigi seiret (vt tabelit 3). 2004. a loendati 21 isendit, 2005. a 3 isendit ning 2010. a 9 isendit.

Samas on hoiualal soohiilakale sobivaid elupaiku rohkem ja seetõttu võib loota, et seda raskestimärgatavat orhideed on hoiualal siiski rohkem.

Liik tuleb lisada hoiuala kaitse-eesmärkide hulka, kuna see võimaldab paremini rakendada aktiivseid kaitsemeetmeid ja planeerida liigi jaoks vajalikke tegevusi. Liigi püsimine hoiualal teadaolevas kasvukohas ilma aktiivsete kaitsemeetmeteta ei ole realistlik.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik on säilinud vähemalt 20 isendilise populatsioonina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik on säilinud vähemalt 20 isendilise populatsioonina

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
hoolduse puudumine	soohiilaka elupaik roostub ja kulustub kiiresti ning liigile sobilik elupaik kaob. Majandamise korraldamine tavaliste meetmetega ei ole võimalik ala väiksusest ja eraldatusest tulenevast kõrgest majandamise omakulust	soohiilaka kasvukoha taastamine ja hooldamine
ebapiisav kaitseeriim	kuna liik ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis on tema kaitseks võimalik rakendada vaid looduskaitseadusest tulenevat isendikaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid elupaiga tasemel	kaitseeriimi muutmine ja liigi lisamine kaitse-eesmärkide hulka

2.1.1.5. RAND-SOODAHEIN (*SUAEDA MARITIMA*)

II kat; KE – ei; LoD – ei; LoA – ei

Rand-soodahein on üheaastane, 3–30 cm kõrgune sukulenti meenutav taim. Lehed on 1–5 cm pikad ja 1 mm laiad, poolruljad, teravatipulised või pisut tõmbid. Õitseb juulis ja augustis. Kasvab mererannal soolakulisel pinnasel. Läänerannikul ja läänesaartel üsna tavaline.

Liik on hoiualal KKR-i andmetel levinud laialt kogu Vanamõisa lahe rannikul, kuid need vaatlusandmed on vananenud. Ka suurima kasvuala vaatlused pärinevad aastast 1997.

Kui tulemusseire kinnitab KKR-i andmete jätkuvat kehtivust, tuleb kaaluda liigi lisamist kaitse-eesmärkide hulka. KKR-i senistel andmetel on tegemist II kaitsekategooria liigi esindusliku leiukohaga. Liik on ära nimetatud ka loodusala andmelehel avalikus Natura 2000 andmebaasis.

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	hoiualal levivad laiadel aladel liigile elupaigana sobilikud rannaniidud ja nendega seotud soolakud
niitude majandamine	sobilikuks elupaigaks olevaid rannaniite majandatakse pea-aegu kogu hoiuala territooriumil

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
info puudumine	infopuudus liigi leviku ja arvukuse kohta ei võimalda hinnata liigi seisukorda ega rakendada vajadusel kaitsemeetmeid	kaitstavate taimeliikide tulemusseire
ebapiisav kaitseréžim	kuna liik ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis on tema kaitseks võimalik rakendada vaid looduskaitseadusest tulenevat isendikaitset ja elupaigatüübi rannaniidud (1630*) kaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid konkreetse kasvukoha tasemel	vajadusel kaitseréžimi muutmine ja liigi lisamine kaitse-eesmärkide hulka

2.1.2. LINNUSTIK

Hoiualal pesitseb kokku 17 kaitsealust linnuliiki (vt lisa 4).

Linnudirektiivi I lissasse kantud kaitsealustest liikidest on hoiualal teada **täpikhuik** (*Porzana porzana*) ja **roo-loorkull** (*Circus aeruginosus*), kes mõlemad on III kaitsekategooria liigid. Antud liigid on seotud roostikega ja roostunud veekogudega. Hoiuala peamiseks loodusväärtusteks on avatud niidukooslused ja nendega seotud liigid. Seetõttu antud liikidele kaitsekorralduslikke eesmärke ei seata.

Ajalised eesmärgid seatakse järgmistele kaitsealustele ja linnudirektiivi lissadesse kantud liikidele.

2.1.2.1. NIIDURÜDI (*CALIDRIS ALPINA SCHINZII*)

I kat; KE – ei; LiD⁵ I; LiA – ei

Niidurüdi on kuldnoka suurune ja väga kitsa elupaiganõudlusega kurvitsaline. Vajab väga madala taimestikuga märga niitu. Oluline on hästi väljaarenenud niidustruktuur koos paljude lompide ja soonekohtadega. Tüüpilise avamaastiku liigina väldib puude ja põõsaste ning teiste vaadet täitvate objektide lähedust.

Toitub selgrootutest, keda otsib pehmest (mudasest) pinnasest nokaga kompides või vähemal määral kuivanud pinnal liikuvaid putukaid visuaalselt jälitades. Pesakohad on valdavalt lagedad saliinsed või suprasaliinsed rannaniidud. Rohu kõrgus pesa ümber on reeglina alla 15 cm (optimaalselt alla 10 cm). Ka poegi kasvatatakse samasugustel madala taimestikuga aladel.

Pesitsuspaikadele saabuvad nad aprillikuus. Neljast munast koosnev täiskurn on pesas mai esimesel dekaadil. Pojad kooruvad hiljemalt mai lõpus ning lennuvõimestuvad kolme nädala pärast. Emaslinnud lahkuvad talvitusaladele paari nädala jooksul peale poegade koorumist.

Liik on väga pesapaigatruu ning kord väljavalitud kohas üritavad pesitseda kuni surmani. Seepärast võib neid sageli kohata neile ebasobivatel niidualadel (Erit jt 2008).

Kaasajal pesitseb Eestis ligikaudu 200 paari niidurüdisid (Elts jt 2013).

Hoiualal pesitses liik 2002. a. 2–3 paarina, 2007. a. liiki ei leitud, 2008. a. leiti üks pesakond. Hiljem on liiki otsimas käidud ühel korral, kuid ei leitud (H. Pehlak suul.). Liik võib sellegipoolest alal alles olla, kuna sobilikke elupaiku leidub ulatuslikel aladel.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina ja sobilike elupaikade (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina ja sobilike elupaikade (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 ha

⁵ LiD – linnudirektiivi lisa, LiA – linnuala eesmärk

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
niitude majandamine	rannaniite majandatakse praktiliselt kogu hoiuala territooriumil, mis loob aluse liigile sobivate madalmuruste niidualade kujunemiseks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
info puudumine	infopuudus ei võimalda vajadusel planeerida spetsiifilisi, liigile vajalikke tegevusi (näiteks teatud kohtades intensiivsemat niitude hooldust)	niidulinnustiku tulemusseire
ebapiisav kaitseriim	kuna liik ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis on tema kaitseks võimalik rakendada vaid looduskaitseadusest tulenevat isendikaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid elupaiga tasemel	kaitseriimi muutmine ja liigi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
rannaniitude ebapiisav hooldus	vajalik on avatud (roostikuvaba) rannajoone hoidmine ja rannaniidult kõikide puude-põõsaste raie ning metsapiirilt võsa ja põõsastiku pealetungi takistamine	pilliroo ja/või võsa tõrje, niitude taastamine, raadamine, niitude hooldamine
majandamise infrastruktuuri puudulikkus	niitude majandamiseks on vajalikud juurdepääsuteed, mille kaudu saab kariloomi niidule viia ja tuua ning kergemini teha järelevalvet loomade üle	juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine

2.1.2.2. MERIKOTKAS (*HALIAAETUS ALBICILLA*)

I kat; KE – jah; LiD I; LiA – jah

Merikotkas on Eesti suurim röövlind, kelle tiibade siruulatus on 200–245 cm ja kehakaal kuni 6 kg. Merikotkas otsib saaki peamiselt madalas rannikumeres ja sisemaa suurematel veekogudel. Jahib peamiselt kala, kuid ka veelinde ja harvem imetajaid (Nellis 2011).

Vanad merikotkad on valdavalt paigalinnud ja häiringute puudumisel pesapaigas võivad nad ühes kohas pesitseda aastakümneid. Liik on väga tundlik pesitsusaegse häirimise suhtes ja võib kurna hüljata ühekordse häirimise tulemusena. Pesapaigana eelistavad merikotkad metsamaad, kus asub 85% Eesti merikotka pesadest. Pesitsemiseks sobivad vanad ja väga-vanad metsad. Pesapuu vanus lehtpuudel on vähemalt 90 ja okaspuudel 130 aastat. Täiskurn on munetud enamasti märtsi teisel poolel. Haududa tuleb merikotkal vahetpidamata umbes 38 ööpäeva. Juuli alguses lennuvõimestub tavaliselt üks kuni kaks poega (Nellis 2011).

Liigi elupaigana on olulised vanad pesapuud koos neid ümbritseva paarisajameetrise puutumatu metsamaaga. Häirimise suhtes toitumisalal liik tundlik ei ole.

Merikotkas pesitseb hoiualaga piirnevas Vanamõisa merikotka püsielupaigas. Seire andmetel on pesitsus olnud edukas: 2009. a kolm, 2011. a kaks ja 2013. a kaks poega. Renno Nellise suulistel andmetel oli ka 2014. a pesas 2 poega. Kuna hoiuala ja püsielupaik on üksteise loogilisteks osadeks ning moodustavad üheskoos Vanamõisa linnu- ja loodusala, on otstarbekas hoiualast moodustada kaitseala ja liita sellega püsielupaik.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb Vanamõisa linnu- ja loodusalal vähemalt 1 paarina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

Vanamõisa lahe hoiuala on toitumisalaks vähemalt ühele merikotkapaarile

Mõjutegurid

Positiivsed

Tegur	Mõju
pesapaigatruudus	soodsate tingimuste püsimisel (häirimatu pesapaik) pesitseb liik aastaid samas kohas
püsielupaigas kehtiv kaitsekord	püsielupaigas sihtkaitsevööndi kaitsekorra püsimisel on tagatud liigile sobilike pesitsuskohtade olemasolu

2.1.2.3. KIVIRULLIJA (*ARENARIA INTERPRES*)

II kat; KE – jah; LiD – ei; LiA – jah

Kivirullija on keskmise suurusega kurvitsaline, kes on meil seotud kiviste saarte ja rannikuneemedega. Ta on harv haudelind, kelle arvukus on viimastel kümnenditel tugevalt vähenenud ja keda kaasajal pesitseb meil kokku 30–50 paari (Elts jt 2013). Kevadel saabuvad kivirullijad aprillis ja lahkuvad sügisel oktoobris. Pesa teeb maapinnale kivide vahele. Kurnas on mais-juunis 4 muna, mida hautakse 22–23 päeva. Pojad lennuvõimestuvad 19–21 päeva pärast.

Hoiualal on kivirullijat fikseeritud üks paar nii 2007. kui ka 2008. aastal. Avalikus Natura 2000 andmebaasis on eesmärgiks seatud 2 paari esinemine. Liik on seotud hoiuala mereliste laidudega.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
soodsad looduslikud tingimused	hoiualal olevad väikesed rahud on liigile sobivad elupaigad

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
üldine arvukuse vähenemine	liigi arvukus on Eestis tugevalt vähenenud	antud probleemi ei ole võimalik käesoleva KKK raames leevendada
info puudumine	infopuudus ei võimalda vajadusel planeerida spetsiifilisi, liigi kaitseks vajalikke tegevusi	niidulinnustiku tulemusseire

2.1.2.4. NAASKELNOKK (*RECURVIROSTRA AVOSETTA*)

II kat; KE – ei; LiD I; LiA – ei

Naaskelnokk on valdavalt valge kurvitsaline, kel on kontrastselt eristuvad mustad hoosuled ja pea ülapiil. Iseloomulikud on pikad jalad ning pikk musta värvi, kitsas ja ülespoole kaarduva otsaga nokk. Eestis on nad püsivalt pesitsenud alates 20. sajandi teisest poolest läänesaartel. Kevadel saabub aprilli lõpul – mai alguses ning lahkub septembris talvituspaikadele Aafrikas.

Pesitseb avatud mererannal, kus ehitab kivide vahele pesa. Kurnas on mais-juunis 4 muna, mida hautakse 23 päeva. Poegade eest hoolitsemine piirdub territooriumi valvamisega ja poegade soojendamisega, mis kestab 28–40 päeva.

Eestis hinnatakse naaskelnoka pesitsusaegset arvukust 150–300 paarile (Elts jt 2013).

2007. aasta inventuuri käigus leiti kolm paari, kellest kaks olid ala põhjaosas Nõrga ninal ning üks lõunas Vanamõisa lahe kaldal.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 3 paarina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 3 paarina

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud elupaigad	hoiualal on suurel osast rannajoonest levinud liigile sobilikud pesitsusbiotoobid

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
majandamise infrastruktuuri puudulikkus	niitude majandamiseks on vajalikud juurdepääsuteed, mille kaudu saab kariloomi niidule viia ja tuua ning kergemini teha järelevalvet loomade üle	juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitserežiim	kuna liik ei ole hoiuala kaitseseesmärgiks, siis on tema kaitses võimalik rakendada vaid looduskaitseadusest tulenevat isendikaitset, mitte aktiivseid kaitsemeetmeid elupaiga tasemel	kaitserežiimi muutmine ja liigi lisamine kaitseseesmärkide hulka
elupaiga kinnikasvamine	kinnikasvamisel liigile sobiv elupaik kaob	karjatamisel 75% alast madalmurususe ja rannajoone avatuse tagamine, looduslike märede ja loikude säilitamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine
info puudumine	info puudus ei võimalda vajadusel planeerida spetsiifilisi, liigi kaitses vajalikke tegevusi	niidulinnustiku tulemusseire

2.1.2.5. LIIVATÜLL (*CHARADRIUS HIATICULA*)

III kat; KE – jah; LiD – ei; LiA – jah

Liivatüll on umbes kuldnoka suurune kurvitsaline. Eestis pesitseb 1000–2000 paari (Elts jt 2013). Pesitsuspaikadele saabuvad nad märtsi lõpus – aprilli algul. Pesitseb avatud rannikul liiva ja kruusa peal. Mai algul munetakse neljast munast koosnev kurn liiva ja kivide peale tehtud lohku. Haudumine kestab 25–28 päeva ja pojad lennuvõimestuvad 25 päeva vanusena, misjärel algab lahkumine talvitusalaadele. Viimased linnud lahkuvad oktoobri keskpaigas.

Hoiualal on liik arvukas rannikuvööndis ja rahudel, kus talle leidub ulatuslikel aladel sobivaid pesitsustingimusi.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 25 paarina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 25 paarina

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud elupaigad	hoiualal on suures rannajoone ulatuses levinud liigile sobilikud pesitsusbiotoobid

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
elupaiga kinnikasvamine	kinnikasvamisel elupaik kaob	roostikutõrje avatud veepiiri kujundamiseks
info puudumine	infopuudus ei võimalda vajadusel planeerida spetsiifilisi, liigi kaitseks vajalikke tegevusi	niidulinnustiku tulemusseire

2.1.2.6. PUNAJALG-TILDER (*TRINGA TOTANUS*)

III kat; KE – jah; LiD I; LiA – jah

Punajalg-tilder on umbes hakisuurune lind, kes on levinud kogu Euroopas. Eestis on ta üks arvukamaid, ent lokaalselt levinud kurvitsalisi. Praegusel ajal arvatakse neid Eestis pesitsevat 5000–7000 paari (Elts jt 2013). Punajalg-tilder on rändlind, kes saabub meile aprilli alguses ja kelle kevadine läbiränne kestab kuni maikuu lõpuni. Lahkub augusti lõpuks, septembri alguseks.

Elupaigana eelistab punajalg-tilder niiskeid rannaniite, samuti ka soiseid sisemaa heinamaid, luhtasid ja rabasid. Toitub selgrootutest loomadest, keda ta püüab mudast noppides või nokaga muda läbi songides. Pesa on seest kõrtega vooderdatud lohk, mis asetseb rohupuhmas. Täiskurn munetakse mai esimeses pooles ja selles on neli muna. Mune hauvad ja poegade eest hoolitsevad mõlemad vanemad võrdselt ning pojad lennuvõimestuvad juuni lõpust alates. Peamiseks ohuks meil on sobilike pesitsuspaikade kadumine.

Hoiualal on liik laialt levinud niiduelupaikades.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 20 paarina

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

liik pesitseb hoiualal vähemalt 20 paarina

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
niitude majandamine	sobilikuks elupaigaks olevaid rannaniite majandatakse pea-aegu kogu hoiuala territooriumil

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
elupaiga kinnikasvamine	kinnikasvamisel elupaik kaob	karjatamisel 75% alast madalmurususe ja rannajoone avatuse tagamine, looduslike märede ja loikude säilitamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine
majandamise infrastruktuuri puudulikkus	niitude majandamiseks on vajalikud juurdepääsuteed, mille kaudu saab kariloomi niidule viia ja tuua ning kergemini teha järelevalvet loomade üle	juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine
info puudumine	infopuudus ei võimalda planeerida spetsiifilisi, liigile vajalikke tegevusi (näiteks teatud kohtades intensiivsemat niitude hooldust)	niidulinnustiku inventuur

2.1.2.7. PIILPART, HALLHANI, VALGEPÕSK-LAGLE

Piilpart (*Anas crecca*): –⁶ kat; KE – jah; LiD II; LiA – jah

Hallhani (*Anser anser*): – kat; KE – jah; LiD II; LiA – jah

Valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*): III kat; KE – jah; LiD I; LiA – jah

Antud liikide jaoks on hoiuala puhul tegemist rändeagsete koondumiskohtadega. Neile on oluline toitumiseks ja puhkuseks sobivate madalate lahtede ja avatud niitude olemasolu.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

alal on sobilikud rändepeatuspaigad (rannaniidud, 1630*) pindalaga vähemalt 208 ha, looduslikus seisundis Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

alal on sobilikud rändepeatuspaigad (rannaniidud, 1630*) pindalaga vähemalt 208 ha, looduslikus seisundis Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobivad looduslikud tingimused	hoiualal on laialt levinud liikidele sobivad puhke- ja toitumisalad
rannaniitude majandamine	viimase kümnekonna aasta jooksul on pea-aegu kõik piirkonna rannaniidud karjatamisse võetud. Roo- ja kuluvabad rannaniidud on rändavatele hanelistele heaks toitumisalaks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
elupaiga kinnikasvamine	kinnikasvamisel elupaik kaob	karjatamisel 75% alast madalmurususe ja rannajoone avatuse tagamine, looduslike märede ja loikude säilitamine

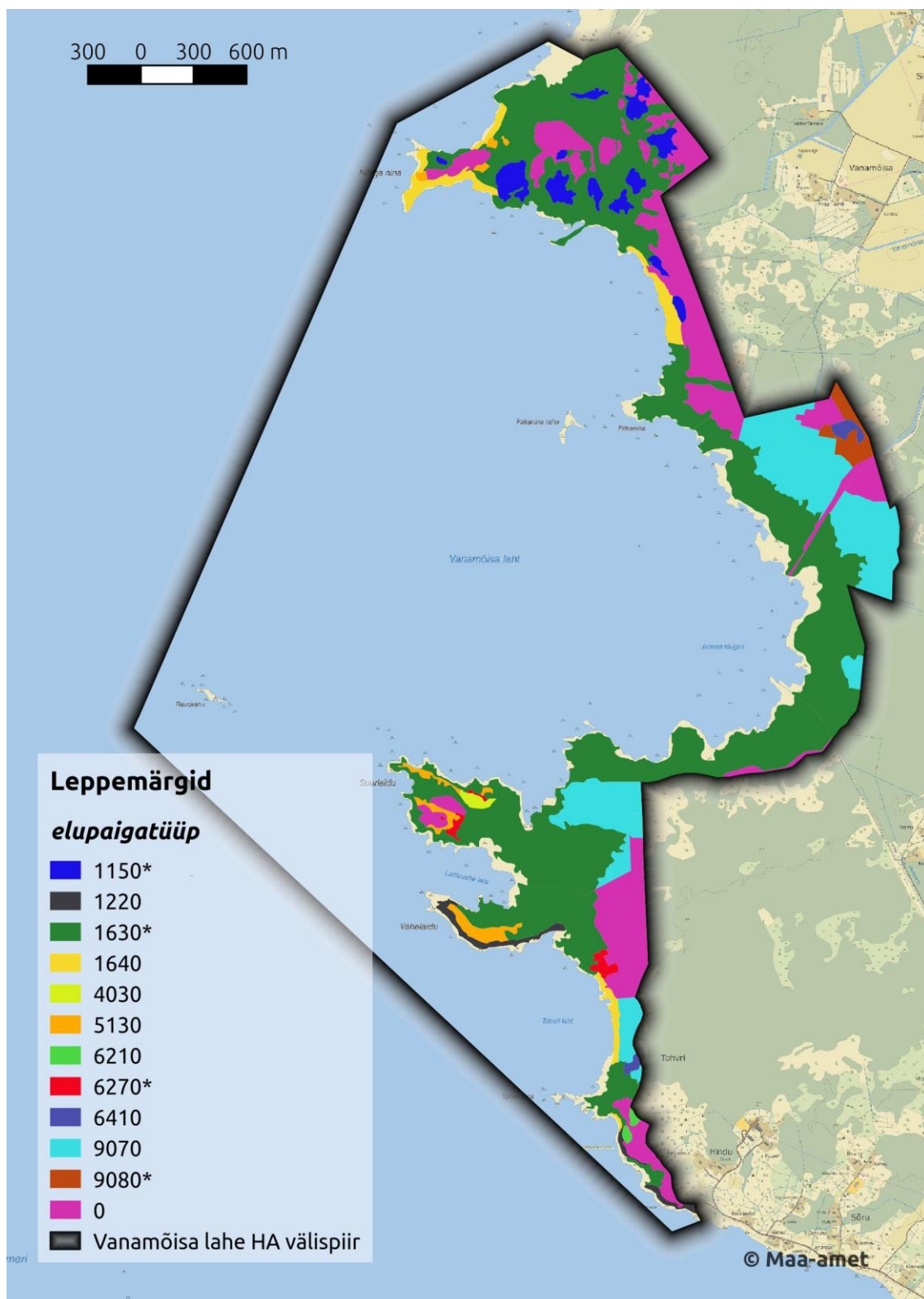
⁶ liik ei kuulu kaitsealuste liikide hulka

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine
majandamise infrastruktuuri puudulikkus	niitude majandamiseks on vajalikud juurdepääsuteed, mille kaudu saab kariloomi niidule viia ja tuua ning kergemini teha järelevalvet loomade üle	juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine

2.2. KOOSLUSED

Hoiualal on kaitse-eesmärgiks ja/või siin on inventeeritud (vt ptk 1.5.1) kokku 15 loodusdirektiivi elupaigatüüpi (vt joonist 2 ja tabelit 4). Inventeerimisandmeid ei ole veel ära vormistatud mereliste elupaigatüüpide kohta. Hoiuala maismaa osas on loodusdirektiivi elupaigatüüpidele vastavaks inventeeritud kokku 312,17 hektarit.

Hoiuala maismaaosal ei ole inventuuride käigus leitud hoiu- ja loodusala eesmärgina nimetatud elupaigatüüpi **vanad looduspõhised metsad (9010*)**, kuigi inventuuridega on hõlmatud kõik potentsiaalselt sobivad alad. Varem sellesse elupaigatüüpi määratud metsad on rannikuäärsed mitmesuguses vanuses esikmetsad, mida läbi aegade on suurema või väiksema karjatamiskoormusega hooldatud. Osa nooremaid metsi on taastatud rannaniiduks ja kadastikuks, vanemaid puiskarjamaaks. Seetõttu tuleb antud elupaigatüüp kaitse-eesmärkide hulgast välja arvata (ja viia parandused sisse ka keskkonnaaregistrisse ning Natura standardandmebaasi).

Joonis 2. Elupaigatüüpide levik Vanamõisa lahe hoiualal.

Tabel 4. Elupaigatüübid Vanamõisa lahe hoiualal

Kood	Elupaigatüüp	Hoiuala eesmärk	Natura standardandmebaasis ⁷		Inventuuride andmetel ⁸	
			esinduslikkus	pindala (ha)	esinduslikkus	pindala (ha)
1140	liivased ja mudased pagurannad	jah	A	38,5		0,00
1150*	rannikulõukad	jah	B	5	B C	12,84 1,32
1160	laiad madalad lahed	jah	B	0		0,00
1220	püsitaimestuga kivirannad	jah	B	3,6	B	4,18
1620	väikesaared ning laiud	jah	C	1,7		0,00
1630*	rannaniidud	jah	A	198,7	B C D	174,17 9,63 24,11
1640	püsitaimestuga liivarannad	jah	B	15,2	A B C	3,87 1,23 5,38
4030	kuivad nõmmed	ei			B	1,14
5130	kadastikud	jah	C	21,2	B C D	0,69 3,30 2,11
6210	lubjarikkal mullal esinevad kuivad niidud	ei			C	0,78
6270*	liigirikkad niidud lubjavaesel mullal	ei			C	2,17
6410	sinihelmikakooslused	ei			C D	0,62 1,37
9010*	vanad loodusmetsad	jah	B	18,6		0,00

⁷ Natura standardandmebaasi (<http://natura2000.eea.europa.eu>) järgi kogu loodusalal, st hoiualal ja püsielupaigas kokku

⁸ OÜ Metsaruum poolt 2010. a. Vanamõisa lahe HA elupaikade inventuur, Pärändkoosluste Kaitse Ühingu 2009. ja 2012. a. Vanamõisa lahe HA poollooduslike koosluste inventuur

Kood	Elupaigatüüp	Hoiuala eesmärk	Natura standardandmebaasis ⁷		Inventuuride andmetel ⁸	
			esinduslikkus	pindala (ha)	esinduslikkus	pindala (ha)
9070	puiskarjamaad	ei			B C D	1,74 30,57 26,18
9080*	soostuvad- ja soolehtmetsad	ei			C D	0,50 4,27
0	(elupaigatüübile mittevastav ala)					74,61
KOKKU				302,4		386,78

2.2.1. LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGATÜÜBID

Hoiuala elupaigatüüpide info on koondatud keskkonnaregistri poollooduslike koosluste ja natura elupaigatüüpide infost ning 2010. aastal OÜ Metsaruum poolt läbi viidud elupaikade inventuuri andmetest.

2.2.1.1. LIIVASED JA MUDASED PAGURANNAD (1140)

KE – jah; LoA – jah

Kuigi loodete ulatus jääb Läänemeres paari sentimeetri piiresse, esineb siin üsna suuri tuule poolt põhjustatud veetaseme muutusi. Aju- ja paguvee nähud on rannikul üsna seaduspärased, ehkki mitte nii regulaarsed ja sagedased nagu looded ookeanides. Paguveega kuivale jäävate muda-, savi- ja liivamadalate taimestik on enamasti üsna rikkalik ning vastavad elupaigad on heaks toitumisalaks paljudele lindudele. Eestis käsitletakse selle elupaigatüübi all kõiki liivaseid, saviseid ja mudaseid laugeid mererandu, mis paguveega paljanduvad. Eriti levinud on sellised rannad Lääne-Eesti saarestiku piirkonnas (Paal 2007).

Natura standardandmebaasi järgi on elupaigatüübi pindala hoiualal 38,5 ha. Antud pindala tuleneb keskkonnaregistrisse kantud elupaigapolügoonist Tohvri poolsaarel. Elupaigainventuuride (Metsaruum 2010, PKÜ 2009) järgi on antud polügooni elupaigatüübiks rannaniit (1630*). Siiski on antud elupaigatüüp kindlasti hoiualal olemas (vt fotot 1).

Foto 1. Pagurand Pitkana ninast põhjas, 18. september 2014. a.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiuala rannikul on säilinud madalaveelised merealad pindalal 38 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiuala rannikul on säilinud madalaveelised merealad pindalal 38 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	hoiuala rannavööndi merepõhi on laugelt laskuv ja sobilik elupaigatüübile

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ehitamine (nt paadi-sildade, lautrite)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.2. RANNIKULÕUKAD (1150*)

KE – jah; LoA – jah

Rannikulõukad on madalad, merest suhteliselt hiljuti või osaliselt eraldunud rannikuveekogud. Vee soolsus ja hulk võib olla muutlik, sõltudes sademetest, aurumisest, merevee lisandumisest tormiga või üleujutusest talveperioodil. Põhja katab tüse mändvetikatega (*Chara sp.*) kaetud mudakiht. Fütoplankton on väikese biomassiga, palju esineb pilliroogu (Paal 2007).

Hoiualal on elupaigatüüpi inventeeritud mitme lõukana pindalaga kokku 14,16 ha, mis asuvad kõik hoiuala põhjaosas Nõrga nina piirkonnas.

Elupaigatüüp kannatab servaalade roostumise ja võsastumise tõttu. Need mõlemad vähendavad vee ligipääsu lõugastele ja isoleerivad nad üldisest niidukompleksist. Seepärast sõltub elupaiga seisund majandamisest ning kallaste võsast raadamisest.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 14 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 14 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	hoiualal maapind tõuseb ja olemaolevad rannikulõukad eralduvad merest. Samas kujunevad uued lõukad madalamatesse merest eralduvatesse soppidesse. Kuna protsess on aeglane, siis KKK perioodi jooksul see nähtavat mõju ei avalda

Tegur	Mõju
rannaniitude majandamine	rannaniitude karjatamine aitab ära hoida lõugaste roostumist ning säilitada vabavee pinda

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ehitamine (nt paadisildade, lautrite)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine
ebapiisav niitude majandamine	roostumine ja võsastumine leiavad aset, kui piirnevate niitude majandamine on puuduliku intensiivsusega või puudub üldse	niitude hooldamine, juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine, raadamine

2.2.1.3. LAIAD MADALAD LAHED (1160)

KE – jah; LoA – jah

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad lainetuse eest üsna hästi kaitstud madalaveelised lahed ja abajad. Tavaliselt on nad merelainete otsese mõju eest varjatud ning iseloomulik on põhjasetete ulatuslik varieeruvus. Tavaliselt on põhi kaetud liiva või saviga ja enamasti rikkalikult taimestunud. Vesi on suveperioodil soe, talvel aga võib jääkate ulatuda põhjani. Mitmekesise põhjaelustiku tõttu leiab sellistest lahtedest toitu palju eri liiki linde. Laiu madalaid lahtesid leidub eelkõige Lääne-Eesti rannikul (Paal 2007).

Kuna hoiuala mereelupaikade info ei ole veel kasutatav, siis ei ole võimalik täpset elupaiga levikupindala anda. Siiski võib oletada elupaigatüübi laia levikut ja kriteeriumitele võiksid vastata nii Tohvri, Vanamõisa kui ka Laiduvahe laht.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht on säilinud oma looduslikus olekus

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht on säilinud oma looduslikus olekus

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ehitamine (nt paadi-sildade, lautrite)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine
majandustegevus (kaadamine, kalakasvandus, kaevandamine jms)	hõljum, toitained, müra jne mõjub elupaigatüübi elustikule üldjuhul halvasti	elupaigatüübil ja selle lähedal tüübi seisundit mõjutada võiva tegevuse mitte lubamine või tingimuste seadmine

2.2.1.4. PÜSITAIMESTUGA KIVIRANNAD (1220)

KE – jah; LoA – jah

Antud elupaigatüüp levib jämedast kruusast rannavallidel ning kivistel moreenrandadel, kuhu tormilained tavaliselt ei ulatu. Kujunemas või juba kujunenud on püsiv taimkate, mille moodustavad merikapsas, merihumur ja teised püsiktaimed. Kohati võib taimestik ka puududa. Eestis levinud eeskätt klindi levikualal ning pank- ja paerannikutel Põhja- ja Lääne-Eestis (Paal 2007).

Elupaigatüüpi on hoiuala lõunaosas inventeeritud 4,18 hektaril.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 4 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 4 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	rannikuala on looduslikus seisundis ning maakerke tingimustes tekib uut rannikut pidevalt juurde

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
ehitamine (nt paadisildade, lautrite)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.5. VÄIKESAARED NING LAIUD (1620)

KE – jah; LoA – jah

Elupaigatüübi moodustavad kaljurahnude, väikesaarte ja laidude rühmad. Pinnas koosneb pealiskorra eelkambriumi moondekivimitest, moreenist ja setetest. Taimkatet mõjutavad riimvesi, jätkuv intensiivne maakerge ja kliima, oluline tähtsus on ka tuulel, kauakestval päikesepaistel, soolal ja üldisel kuivusel. Maakerge tingib erinevatest kooslustest koosneva taimkatte suktsessioonirea esinemise. Taimkate on tavaliselt hõre ning moodustunud esiktaimestu laikudest. Eestis loetakse sellesse elupaigatüüpi kuuluvaiks väikesaared, mille pindala ei ületa 10 hektarit (Paal 2007).

Elupaigatüüp on esindatud kahe alana: Raudrahu (0,3⁹ ha) ja Pitkanina rahu (0,7 ha). Natura standardandmebaasi järgi on elupaigatüübi pindala kokku 1,7 ha, mis on ilmselgelt üle hinnatud.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

Raudrahu ja Pitkana rahu on säilinud looduslikus olekus pindalaga kokku 1 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

Raudrahu ja Pitkana rahu on säilinud looduslikus olekus pindalaga kokku 1 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud looduslikud tingimused	hoiuala laide ohustada võivad looduslikud kataklüsmid on ülimalt ebatõenäolised

⁹ pindala Eesti põhikaardil

2.2.1.6. RANNANIIDUD (1630*)

KE – jah; LoA – jah

Rannaniidud on enamasti madalakasvulised geolitoraali niidud, millel mõnikord esinevad soolakulaigid. Riimveelise mere tõttu on niitude mulla soolsus väike, looded on nõrgad, kuid kohati avaldab mõju maakerge. Neid niite kasutati traditsiooniliselt heinavarumiseks või karjatamiseks, mis tagas nende pindala laienemise ja hoidis taimkatte madala, soontaimede poolest rikka ning sobivana pesitsuspaigaks kurvitsalistele. Alates mere rannalt salinsetest kooslustest muutub taimkate sisemaa poole selgesti eristuvate vöönditena. Sageli esineb rannaniitudel ajutisi veekogusid või püsivaid rannikulõukaid (Paal 2007).

Hoiualal on tegemist ühe laiema levikuga elupaigaga, mida on inventeeritud ligi 208 ha.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiualal on rannaniite vähemalt 208 ha, millest esinduslikkusega A on 175 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiualal on rannaniite vähemalt 208 ha, millest esinduslikkusega A on 175 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
rannaniitude majandamine	viimase kümnekonna aasta jooksul on rannaniitude majandamine piirkonnas laienenud pea-aegu kogu elupaigatüübile, mis on vajalik elupaigatüübile iseloomuliku rohustu kõrguse ja struktuuri kujunemiseks

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
niitude majandamise lõppemine	niitude majandamise lakkamisel kaotavad rannaniidud endale iseloomulikud omadused roostumise ja võsastumise tõttu	niitude hooldamine, pilliroo ja võsa tõrje, raadamine, juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine, järelevalveplatvorm

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ehitamine (nt paadisildade, lautrite, teede, tehnosüsteemide)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine

2.2.1.7. PÜSITAIMESTUGA LIIVARANNAD (1640)

KE – jah; LoA – jah

Sellesse elupaigatüüpi kuulub laugete nõlvadega liivarandade ajuveeranna ja pritsmevöönd. Suktsessioniliselt asuvad püsitaimestuga liivarannad esmaste rannavallide (1210) ja eelluidete (2110) vahel. Esmastest rannavallidest eristub vähemalt laiguti kujunenud püsitaimestu tõttu. Taimkate on enamasti hõre ja võib esineda ulatuslikke palja liivaga alasid. Vahel kuhjub liivarannale ka adruvalle ja muud mereheidist ning mõnel pool ilmestavad maastikku suured kivid (Paal 2007).

Hoiualal on elupaigatüüpi inventeeritud kokku 10,48 ha, mis on oluliselt vähem kui Natura standardandmebaasis toodud 15,2 ha.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 10 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 10 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
sobilikud tingimused	rannikuala on looduslikus seisundis ning maakerke tingimustes tekib uut rannikut pidevalt juurde

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede KKK raames
ehitamine (nt paadisildade, lautrite)	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.8. KUIVAD NÕMMED (4030)

KE – ei; LoA – ei

Nõmmeniidud esinevad lainja või enam-vähem tasase pinnamoega sanduritel, vanadel lamedatel rannavallidel ja kinnistunud luidetel. Iseloomulikud on õhukesed kuni keskmise sügavusega liivmullad. Põhjavesi on sügaval ja sademetevaesel perioodil kuivavad mulla ülemised horisondid läbi. Kujunenud raiete või põlengute tagajärjel nõmmemetsadest; esmased nõmmeniidud lahtiste luidete ja liivikute taimestumisel. Liigivaene taimkate on reeglina hõre ja madalakasvuline ning selle koosseisus valitsevad liivataimed. Puudest ja põõsastest kasvavad üksikud männid, kadakad ja kibuvitsad. Peamiselt levinud Põhja-, Loode- ja Kagu-Eestis (Paal 2007).

Hoiualalt on elupaigatüüpi inventeeritud kokku 1,14 hektarit.

Elupaigatüüp tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka, et oleks tagatud selle püsimine.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 1 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 1 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
niitude majandamine	elupaigatüüp asub majandatava rannaniidumassiivi sees

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
niitude majandamise lõppemine	püsimiseks ning elurikkuse säilitamiseks vajab elupaigatüüp majandamist kas karjatamise või niitmise teel	niitude hooldamine
ebapiisav kaitsereežiim	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiuala talle aktiivset kaitset rakendada	kaitserežiimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.9. KADASTIKUD (5130)

KE – jah; LoA – jah

Eestis on kadastikud kujunenud majandamise lõppemisel kuivadel niitudel (peamiselt loopealsetel ja liivanõmmedel). Paal (2007) seab kadastiku ja niidu eristamisel piiriks kadakate katvuse alates 30%. Uuemad lähenemised peavad õigemaks lugeda kadastikeks alad, millel kadakate katvus on vähemalt 75% ja seejuures ei ole kadakate all säilinud varasemast niidukooslusest pärit liike (Helm 2011).

Kadastik on suksessiooniline vaheaste karjatamise abil säilitatava avatud niidukoosluse ning kliimaskoosluseks oleva (okaspuu)metsa vahel. Tihe kadastik tekib loopealsetele küllaltki kiiresti ja hiljemalt 30–40 aastat pärast ala hooldamise lõpetamist on kadakate katvus 100% lähedane. Väga tihedate ning nooremapoolsete (alla 100 aasta vanuste) kadastike puhul on enamasti tegu äärmiselt liigivaeste kooslustega. Niidukamar on reeglina täielikult hävinud ning asendunud sambla ja okkakõduga, valgusnõudlikud niiduliigid on kadunud ning sageli ei leidu ka metsaliike. Ka kadastikega seotud linnud eelistavad elupaigana pigem mosaiikseid, kadakatukkadega niite, kui lausaliselt täis kasvanud padrikut. Liigirikkus hakkab tasapisi suurenema kadastiku vananedes, kui valgustingimused pisut paranevad ning lisandub loometsale iseloomulikke alustaimestikku ja puid-põõsaid. Hiljemalt esimese põlvkonna kadakate suremisel on enamasti loodud tingimused ka männi-, kase-, vahtravõsa ning edasise metsa tekkimiseks (Helm 2011).

Hoiualal on elupaigatüüpi inventeeritud 6,1 hektaril, mis on oluliselt väiksem kui Natura standardandmebaasis toodud 21 hektarit. Lisaks asuvad kadastikeks inventeeritud alad karjamaade sees ning karjatamise säilimisel kujunevad neist avatumad niidukooslused.

Viimane on igati tervitatav, kuna kadastike looduskaitseline väärtus on tunduvalt väiksem kui niidukooslustel. Samuti eelistavad enamus kadastikega seotud liike elupaigana kadakatega niidukooslusi, mitte lauskadastikke (Helm 2011).

Hoiualal on kadastikud tihedalt seotud ümbritsevate avatud kooslustega. Kuna puhtkadastike looduskaitseline väärtus on avatud kooslustest madalam, siis on planeeritud antud koosluste ümberkujunemine avatud kooslusteks. See toimub kadastike karjatamisel kariloomade mõjul järkjärgult.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

kadastikest (6 ha) on kujunenud niidukooslused

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

kadastikes (6 ha) on kadakate katvus vähenenud alla 75%

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
niitude hooldamine	niitude majandamisel on majandusüksuste sisse hõlmatud ka kadastikud. Kariloomade liikumisel läbi kadastike muudavad nad seda hõredamaks ning loovad tingimused niiduliikide kasvama hakkamiseks.

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
niitude hooldamise lakkamine	hooldamise lakkamisel või ebapiisava karjatamiskoormuse korral muutuvad kadastikud liiga tihedaks ja liigirikas niidukamar kaob ning seejärel võtavad võimust männid	kadastike taastamine ja hooldamine
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.10. KUIVAD NIIDUD LUBJARIKKAL MULLAL (6210)

KE – ei; LoA – ei

Sellesse elupaigatüüpi kuuluvad poollooduslikud kultuuristamata pärisaruniidud karbonaadirikkal mullal (sh sürjaniidud). Taimkate on kujunenud pikaajalise karjatamise ja/või niitmise mõjul. Traditsiooniline majandamine on liigirikkuse ja seisundi säilitamise aluseks. Pinnamood on tasane või nõrgalt lainjas. Sürjaniitude puhul paikneb ümbruse pinnamoest kõrgematel aladel: lamedatel küngastel, seljandikel, mattunud rannavallidel. Levivad peamiselt Lääne-Eesti madalikul ja läänesaartel (Paal 2007).

Hoiualal on elupaika inventeeritud 0,78 hektaril Sõru ülemise tuletorni juures, teest sisemaa poole. Ala on teistest poollooduslikest kooslustest eraldi, kuid selle hooldamine on oluline nurmlaugu kasvukohana.

Elupaigatüüp tuleb arvata kaitse-eesmärkide hulka, et oleks võimalik seda kaitsta.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 0,8 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 0,8 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitse-eesmärk	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiualal talle aktiivset kaitset rakendada	kaitse-eesmärgi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
niitude majandamise lõppemine	püsimiseks ning elurikkuse säilitamiseks vajab elupaigatüüp majandamist kas karjatamise või niitmise teel	niitude hooldamine
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.11. LIIGIRIKKAD NIIDUD LUBJAVAESSEL MULLAL (6270*)

KE – ei; LoA – ei

Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal levivad lubjavaestel muldadel, kus niiskustingimused varieeruvad kuivast parasniiskeni. Taimkate on kujunenud pikaage se karjatamise ja/või niitmise tulemusena. Liigiline koosseis on mullastiku- ja majandamistingimustest sõltuvalt muutuv. Hõlmab liigirikkaid rohumaid, mida siiani majandatakse traditsioonilisel viisil, või alasad, mis on maha jäetud suhteliselt hiljuti. Lisaks aruniitudele arvatakse siia ka liigirikkamad poollooduslikud paluniidud (Paal 2007).

Hoiualal on elupaika inventeeritud 2,17 hektarit.

Elupaigatüüp tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka, et oleks tagatud selle kaitse.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 2 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 2 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitsereežiim	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiualal talle aktiivset kaitset rakendada. Lisaks ohustavad ka muutused ümbritsevatel aladel, mis ei pruugi samuti olla kaitstavaks elupaigatüübiks	kaitserežiimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
niitude majandamise lõppemine	püsimiseks ning elurikkuse säilitamiseks vajab elupaigatüüp majandamist kas karjatamise või niitmise teel. Praegu ei ole elupaigatüüp majandatud	niitude hooldamine
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.12. SINIHELMIKAKOOSLUSED (6410)

KE – ei; LoA – ei

Sinihelmikakooslused on kujunenud kuivendatud soo-aladele või rohumaade ekstensiivse majandamise tulemusena, mille korral niidetakse veel hilja vegetatsiooniperioodi lõpus. Eestis erilist looduskaitselist väärtust ei oma, sest on valdavalt kujunenud tugeva inimõju (kuivendamise) tulemusena sekundaarselt. Elupaigatüübi all tuleks käsitleda kuivendamata või kuivenduse nõrga mõjuga ning suhteliselt rohke sinihelmikaga kooslusi. Neid leidub niiskematel pärisaruniitudel, kuivendusest mõjutatud soostuvatel niitudel, loopealsetel (Paal 2007).

Hoiualal on elupaigatüüp inventeeritud kahel väikesel lapil, kokku 1,99 hektaril. Üks lapp on kompleksis teiste poollooduslike kooslustega, teine mitte.

Elupaigatüüp tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka, et oleks tagatud selle kaitse.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

elupaigatüübi pindala hoiualal on 2 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

elupaigatüübi pindala hoiualal on 2 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitsereežiim	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiualal talle aktiivset kaitset rakendada. Lisaks ohustavad ka muutused ümbritsevatel aladel, mis ei pruugi samuti olla kaitstavaks elupaigatüübiks	kaitserežiimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
niitude majandamise lõppemine	püsimiseks ning elurikkuse säilitamiseks vajab elupaigatüüp majandamist kas karjatamise või niitmise teel	niitude hooldamine, niidu taastamine

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaiga kvaliteeti, sest muutub liikide koosseis ja lisaks tükeldub elupaik	kraavide kinnikasvada laskmine

2.2.1.13. PUISKARJAMAAD (9070)

KE – ei; LoA – ei

Puiskarjamaad on taimkattekompleks, mille puurinde tihedus on väga varieeruv – see võib sarnaneda hõreda metsaga või koosneda vaid üksikutest väikestest tukkadest ning vahelduda põõsastike ja avatud rohumaalaidudega. Kujunenud pikaajalise karjatamise mõjul. Puurinne võib koosneda nii leht- kui okaspuudest. Rohurindes leidub nitrofiilseid liike ja karjamaa umbrohte (näiteks luht-kastevart). Karjatatavast metsast eristab rohukamara olemasolu. Puisniitudest eristab peamiselt kasutustüüp. Metsad, mida kasutatakse loomade karjatamiseks, kuid mille rohustu vastab enam-vähem looduslikule metsale, puiskarjamaaks ei loeta (Kukk ja Kull 1997, Paal 2007).

Hoiualal on inventeeritud puiskarjamaid 58,49 hektaril. Enamasti on elupaigatüübiks inventeeritud rannaniiduga piirnev ja sellega ühes kompleksis karjatatav metsala. Sellistel vastsetel puiskarjamaadel on looduskaitseline väärtus madal. Piirnedes rannaniiduga, vähendavad nad servaeefekti tõttu avatud niidu sobivust niidulinnustikule. Tuleb võimaldada avatud (ja hästi majandatud) niitudega piirnevate puiskarjamaade kujundamist avatud niidukooslusteks. Seega on eesmärk antud elupaigatüübi pindala vähendada ning raadata väärtuslikumaks niidukoosluseks. Elupaigatüüp tuleb siiski lisada hoiuala kaitse-eesmärkide hulka, et oleks tagatud selle kaitse ehitus- jms tegevuse eest.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**
elupaigatüübi pindala hoiualal on 36 ha
- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**
elupaigatüübi pindala hoiualal on 36 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Positiivsed

Tegur	Mõju
niitude majandamine	enamus puiskarjamaid asub ühes majandamisüksuses avatud niitudega ning on ühes kompleksis majandatud

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitsereežiim	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiuala talle aktiivset kaitset rakendada. Lisaks ohustavad ka muutused ümbritsevatel aladel, mis ei pruugi samuti olla kaitstavaks elupaigatübiks	kaitserežiimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
majandamise lõppemine	püsimiseks ning elurikkuse säilitamiseks vajab elupaigatüüp karjatamist	hooldamine, taastamine
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine

2.2.1.14. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD (9080*)

KE – ei; LoA – ei

Sellesse tüüpi kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üleujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad, nendes on kujunenud turbakiht, kuid viimane on reeglina üsna õhuke. Hemiboreaaalses taimkattevööndis on iseloomulikuks puuliigiks harilik saar (*Fraxinus excelsior*), kesk boreaaalses taimkattevööndis sanglepp (*Alnus glutinosa*). Sagedased on samuti hall lepp (*Alnus incana*), sookask (*Betula pubescens*) ja pajud (*Salix spp.*). Antud tüübile on omane erineva veetasemega laikude esinemine ja sellest tulenev taimkatte mosaiiksus, puid ümbritsevad tavaliselt tüvemättad. Eestis käsitletakse antud tüüpi laiama hulhisena, hõlmates sellega madal soo- ja lodumetsad ning lehtpuu enamusega soostunud metsad (Paal 2007).

Hoiualal on elupaigatüüpi inventeeritud ligi 4,77 ha Veski talukoha juures.

Elupaigatüüp tuleb lisada kaitse-eesmärkide hulka, et oleks tagatud selle kaitse.

Ajaline eesmärk

- **Kaugem (30 aasta perspektiivis)**

elupaigatüübi pindala hoiualal on 4,8 ha

- **Lähem (kaitsekorralduskava perioodiks)**

elupaigatüübi pindala hoiualal on 4,8 ha

Mõjutegurid ja meetmed

Negatiivsed

Tegur	Mõju	Leevendav meede, sh KKK raames
ebapiisav kaitsereežiim	kuna elupaigatüüp ei ole hoiuala kaitse-eesmärgiks, siis ei ole võimalik hoiualal sellele aktiivset kaitset rakendada. Lisaks ohustavad ka muutused ümbritsevatel aladel, mis ei pruugi samuti olla kaitstavaks elupaigatüübiks	kaitsereežiimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka
raie	sõltuvalt raie liigist ja ulatusest looduslik elupaigatüüp hävib või muutub oluliselt selle struktuur ja väheneb looduslike funktsioonide osakaal	maaomaniku teavitamine kaitstavast elupaigatüübist, kaitsereežiimi muutmine ja elupaigatüübi sihtkaitsevööndisse tsoneerimine, Natura metsa toetus
ehitamine	elupaigatüübi hävimine ehitise all, ehitamise käigus ja ehitise kasutamisel	elupaigatüübi peal ehitamise mitte lubamine
muutused veerežiimis	kraavide rajamine ja olemasolevate rekonstrueerimine halvendab elupaigatüübi kvaliteeti, sest sellele iseloomulike liikide arv väheneb ja elupaigatüüp muutub	kraavide kinnikasvada laskmine, eesvoolude hooldamisel madala sügavuse ja laugete kallaste kujundamine, kaldavallide kujunemise vältimine

2.3. ÜRGLOODUSE OBJEKTID

Alal on teada mitu ürglooduse objekti, mis on täpselt kirjeldatud ja kaardistatud paarkümmend aastat tagasi. Keskkonnaregistri andmetel asuvad hoiualal järgmised ürglooduse objektid:

1) Sõru looderahn

Keskkonnaregistri järgi asub: "Sõru majakatest 2,2 km põhjas, Vanamõisa lahe lõunakaldal, 80 m veepiirist, tihedas metsas. Topograafilisel kaardil näidatud, kuid maastikul mitte eriti lihtsalt leitav". Keskkonnaregistri kaardiobjekt on paigutatud avatud rannaniidule. NSVLi topograafilisel kaardil märgitud kivi asub Keskkonnaregistri punktist 90 meetrit lõuna pool metsapiiril. Viimane asukoht jääb täpselt hoiuala piiri taha.

Ovaalse põhiplaaniga pätsikujuline rahn, sambla ja oksa kõdukattega, lõhedeta. Rabakivigraniit, ilma selgekujulise ovoiidstruktuurita. Rahnu mõõtmed on: pikkus 4,2 m, laius 3,8 m, kõrgus 1,7 m ja ümbermõõt 11,9 m.

2) Sinimaa rahnud

Kaks üksteisest umbkaudu 1 km kaugusel paiknevat rahnu, mis paiknevad Avajõe (Väljasoo kraavi) ja Külama jõe (Külama peakraavi) vahelisel rannatasandikul.

Lõunapoolne neist jääb hoiualal rannaniidule, on tuultele avatuse tõttu samblikukatteta, ümarakontuuriline, alusel ahenev. Rahn on roosa apliitgraniit, põimumas pegmatiidiga. Rahnu mõõtmed on: pikkus 4,0 m, laius 3,4 m, kõrgus 2,0 m ja ümbermõõt 11,2 m.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Hoiuala on suhteliselt lihtsalt ligipääsetav lõunast Sõru suunalt tulevat teed mööda. Tee on rahuldavalt läbitav kuni ujumiskohani, misjärel on sõiduautoga läbitav juba raskustega. Idaküljest viib hoiualale mitu pinnasteed, mida kasutatakse peamiselt kohalike elanike poolt (lautrisse minek, loomade karjatamine jmt.). Põhjasuunast hoiualale teid ei vii.

Arvestades hoiuala suhtelist isoleeritust, ei ole otstarbekas siia täiendavate turismiobjektide kujundamine ja piisab olemasolevatest (vt lisa 5). Spetsiifiliste huvidega külastajad (linnuvõi taimeturism) ei vaja eraldi täiendavat infrastruktuuri ja olemasolev linnutorn on piisav. Juhukülastajate liikumine peab keskenduma olemasolevate objektide juurde ala lõunaosas, kus on olemas Emmaste valla poolt hooldatav Liivalauka supluskoht.

Linnutorn on kõigile huvilistele avatud (sh ööbimisvõimalusega). Omanik ei ole huvitatud torni laiemast tutvustamisest, soovides vältida suurenenud külastusega kaasnevat suuremat prügistamist ning kariloomade häirimist. Torni külalisteraamatu sissekannete põhjal otsustades on tegu küllaltki külastava kohaga ja seepärast on planeeritud torni ohutuse tagamiseks remonttööd.

Foto 2. Vanamõisa lahe hoiuala linnutorn

Kohalikud elanikud kasutavad oma paatide hoidmiseks Pitkanina juures olevat lautrikohta ning Liivalauka ujumiskoha juures olevat madalat rannikumerd.

Ajaloolistest objektidest jääb hoiuala piiresse üks Sõru tuletornidest (Sõru tulepaak 702). Kohe hoiuala piiri lähedusse jäävad militaarajaloo objekti Tohvri rannakaitsepatarei varemed.

Täielikult on seni puudu hoiuala piirimärgistus. Piiritähiste puudumine on ka üheks põhjuseks hoiuala lõunaosas toimunud rikkumisele (vt lisa 8). Informeerimaks külastajaid kaitstavale alale jõudmisest, on planeeritud 21 piiritähise paigaldamine.

Visioon ja eesmärk

- **Visioon**

külastamine on kontsentreerunud ala lõunaosas asuvate külastustaristu objektide juurde

- **Eesmärk**

hoiuala külastajad on hoiualal viibimisest teadlikud

4. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

4.1. INVENTUURID, SEIRED, UURINGUD

4.1.1. OHUSTATUD SOONTAIMEDE SEIRE

Kaitsealal asub kaks ohustatud soontaimede seirejaama (vt lisa 9 ja tabelit 3). Seire viiakse läbi riikliku seire raames vastavalt üleriikliku seire metoodikale ja ajakavale. Seiratavad liigid on soohiilakas ja nurmlauk.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2018, 2020, 2023, 2025

Korraldaja: KAUR¹⁰

Maksumus: –¹¹

4.1.2. NIIDULINNUSTIKU TULEMUSSEIRE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.1.2 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Lihtsaimaks viisiks saada infot elupaikade kvaliteedi muutuste kohta on jälgida linnustikus toimuvaid muutusi. Hoiuala linnustiku inventuur pärineb 2007. aastast. Muutuste hindamiseks tuleb rannaniidul ja mujal korrata rannikul elavate kaitsealuste linnuliikide loendust ja kaardistamist kaitsekorraldusperioodi jooksul kahel korral (töö käigus kaardistatakse ka muud kaitsealused liigid). Sellega saavutatakse kümneaastane loendussamm, mis on piisav tekitamiseks sobilikku andmestiku aegrida linnustikus toimuvate muutuste hindamiseks. Metoodikana tuleb kasutada valitud elupaikade haudelinnustiku seire metoodikat¹²: lindude varahommikune ühekordne kaardistamine niitudel ajavahemikus 5. maist kuni 20. juunini.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016, 2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 1000 EUR

¹⁰ Keskkonnaagentuur

¹¹ tegevus toimub üleriigiliselt ja mitte kaitsealapõhiselt (riiklik seire) või on korraldaja eelarveline tööülesanne ning ei vaja KKK elluviimiseks eraldi rahastust

¹² http://seire.keskkonnainfo.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=2070&Itemid=383

4.1.3. KAITSTAVATE TAIMELIIKIDE TULEMUSSEIRE RANNIKUELUPAIKADES

Tegevus on vajalik ptk-s 2.1.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Kuigi hoiualalt on teada arvukalt kaitsealuseid taimeliike (vt lisa 4), on info nende seisundi ja täpse leviku kohta vananenud ja ebatäpne. Liikide ja nende elupaikade kaitse korraldamiseks vajaliku info saamiseks tuleb üle vaadata teadaolevad kaitsealuste liikide kasvukohad ning selgitada nende täpsed piirid ja liikide arvukus. Väljaspoole rannikuelupaiku jäävaid II kaitsekategooria liike nurmlauku ja soohilakat jälgitakse riikliku seire raames. Ülejäänud hoiualal esinevad olulisemad kaitsealused taimeliigid kasvavad rannikukooslustes, mistõttu tuleb tulemuslikkuse hindamiseks kaardistada kaitsealused liigid just rannikuelupaikades. Ühtlasi võimaldab tulemusseire leida uusi kaitsealuste liikide elupaiku.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2017

Korraldaja: KeA

Maksumus: 1000 EUR

4.1.4. KAITSTAVATE TAIMELIIKIDE INVENTUUR MUUDES ELUPAIKADES

Saamaks ülevaadet muude kaitsealuste taimeliikide kohta, on vaja inventeerida kaitsealused taimeliigid väljaspool rannikuelupaiku olevates hoiuala osades. KKR-i andmetel on seal III kategooria kaitsealuste taimeliikide elupaiku, kuid arvestades alade võsastumist, ei ole nende liikide esinemine mainitud aladel praegu enam kuigi tõenäoline. Samas on tegu liikidega, mida mujal Hiiumaal suhteliselt arvukalt esineb.

Prioriteet: III

Teostamise aeg: 2017

Korraldaja: KeA

Maksumus: 500 EUR

4.2. HOOLDUS, TAASTAMINE JA OHJAMINE

4.2.1. NURMLAUGU KASVUKOHA TAASTAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.1.1.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Nurmlauk on üks kaitsealustest liikidest, mille püsimine on ohtu sattunud elupaikade kinnikasvamise tõttu. Veel on hoiuala lõunaosas säilinud avatud niidukooslusi, kuid intensiivselt on toimumas ka võsastumine. Liigile on leiukohas säilinud üks hektar sobilikku

elupaika, mis aga karjatamise puudumise tõttu võsastub ja seetõttu taastamist vajab. Kui muudest niitudest eraldatuse tõttu ei õnnestu liigi kasvualal karjatamist korraldada, tuleb alustada niidu taastamist ja niitmist (koos heina alalt ära koristamisega).

Olulisem on tagada soodsad tingimused liigi olemasolevas elupaigas ja veel säilinud heas seisus niidul seirealast põhjas. KKR-isse kantud nurmlaugu elupaiga lääneosas tuleb välja raiuda osa kadakaid, jättes taastamisjärgseks katvuseks kuni 0,3. Säilitada tuleb samas kadastikus kasvavad pooppuud ja mõned pihlakad. KKR-isse kantud liigi elupaigast põhjas on samuti nurmlaugule sobilik kuiv niit, mida tuleb niitma hakata ja ka seal tuleb hõrendada üksikud tihedamad põõsatukad, et laiendada liigile sobiva koosluse pindala. Sama niidu põhjatipp, mis ulatub üle kruusatee, on samuti oluline taastada, sest tegu on kuiva niiduga, mis on sobiv nii nurmlaugule kui ka madalale kadakkaerale. Sellel niidulaigul tuleb välja raiuda mänd ja pajud ning osa kadakaid (katvuseni alla 0,3). Säilitada võib seal paar suurt kaske. Need taastamistööd 0,26 ha-l on hädatarvilikud nurmlaugu säilimiseks piirkonnas. Taastamistöödega koos tuleb teha ka esimene niitmine ja heina koristamine, sest neil aladel on niidukamar olemas.

Oluline on luua parem seotus erinevate elupaigalaikude vahel, mistõttu tuleb ära raiuda kahte suuremat niiduosa eraldav pajuvõsa ja tekitada ühenduskoridorid veel säilinud niidulaikudega liigi elupaigast idas. Ka nendel aladel (kokku 0,17 ha) tuleb välja raiuda (raadata) võsa ja seejärel kohe ka hein niita. Need tööd on olulised liigi ja elupaiga soodsa seisundi saavutamiseks.

Arvestades üle 1,5 m kõrgusest hõredast võsast puhastamise määraks 250 eurot hektari kohta, on 2016. a töö (0,26 ha, II prioriteet) maksumuseks 65 eurot. Arvestades üle 1,5 m kõrgusest tihedast võsast puhastamise määraks 435 eurot hektari kohta, on 2018. a töö (0,17 ha, III prioriteet) maksumuseks 74 eurot. Koosluste taastamistööde määrad on siin ja edaspidi võetud keskkonnaministri 01.06.2004 määruse nr 62 „Loodushoiutoetuse taotlemise, taotluse läbivaatamise ja toetuse maksmise kord, nõuded toetuse maksmiseks ja toetuse määrad” 01.04.2015 uuendatud versioonist (RT I, 02.04.2015,17). Pärast raadamist on raadatud alal vaja alustada niidu majandamist (vt ptk 4.2.2).

Prioriteet: II ja III

Teostamise aeg: 2016, 2018

Korraldaja: KeA

Maksumus: 139 EUR

4.2.2. NURMLAUGU KASVUKOHA HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.1.1.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Nurmlauku leidub hoiuala lõunaosas kuivadel niitudel, mis on inventeeritud elupaigatüüpideks 5130, 6210 ja 6270* ning nende hooldamist on võimalik rahastada maaelu arengukava poollooduslike koosluste hooldamise meetmest, kuid ka neist aladest vajab eelnevat taastamist vähemalt 0,26 ha. Lisaks on pärast seda taastamistööd vaja hiljem hooldada veel 0,17 hektarit raadatavaid niite, mis praegu elupaigatüübiks ei kvalifitseeru. Niita tuleb peale nurmlaugu viljumist, kuid mets-harakputke laienemisel tuleb niita ala mõnel aastal ka varem, vähemalt harakputke laiuke. Aastal 2016 on hooldatav pind 0,58 ha ja perioodil 2017–2018 on hooldatav pind 2016. a taastatud ala (0,26 ha) võrra suurem, ehk kokku 0,84 ha. Alates 2019. a peab pindala 2018. aastal taastatud ala (0,17 ha) lisandumisel suurenema 1,0 hektarini (vt ptk 4.2.1). Arvestades karjatamise toetuse määraks 250 eurot hektari kohta aastas, on 2016. a töö maksumuseks 145 eurot, perioodil 2017–2018 on töö maksumuseks 210 eurot aastas ja perioodil 2019–2025 on maksumuseks 250 eurot aastas. Koosluste hooldamise toetuse määrad on siin ja edaspidi võetud maaeluministri 22.04.2015 määrusest nr 38 „Poolloodusliku koosluse hooldamise toetus” (RT I, 24.04.2015, 7).

Nagu soohilaka elupaiga hoolduse (ptk 4.2.3) puhul, on ka poollooduslikule kooslusele jääval kasvukohal oluline selle aktiivne majandamine.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016–2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 2355 EUR

4.2.3. SOOHIILAKA KASVUKOHA TAASTAMINE JA HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.1.1.4 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Soohiilaka kasvukoha pindala on 0,1 hektarit. Tegemist on männitukas asuva klibuvallitaguse märja lohuga, mis hetkel roostub intensiivselt, mistõttu on soohilakale sobivaks jäänud veel vaid väike osa kogu alast. Taastamisaastal (2016) tuleb niita pilliroog ja peenem võsa ning see ära koristada kahel korral: juuni lõpus ja juuli lõpus. Samal aastal tuleb liigi elupaigast välja raiuda kõik põõsad ja ala merepoolses servas klibuvalli küljel kõik pajud. Vähemalt esialgu jätta raiumata puud ja kadakad klibuvallil, et vältida inimkoormuse kasvu soohilaka elupaigas (lähedal on tuletorn ja sellest idas mitmed omaalgatuslikud lõkkekohad). Praegu takistab ala tallamist selle servas paiknev võsa ja kohati ka niiskus ning pilliroog, kuid kuival suvel tekib inimestel kindlasti soov madalaks niidetud niidul jalutada või sealt otse üle minna või koguni lõket teha ja telkida ning arvatavasti sobib selleks just niidu keskosa, kus

kasvavad viimastel seiretel leitud soohiilakad. Pealetungiva pilliroo ja võsa tagasitõrjumiseks tuleb edaspidisel hooldamisel elupaika kaks korda aastas (juuni lõpus ja juuli lõpus) niita ja niide ära koristada. Esimesel korral niidetakse pilliroog ja kännuvõsud, teisel korral niidetakse üle kogu liigi elupaik. Selline niitmise ajastus on efektiivne pilliroo tõrjeks. Tulenevalt koha väiksusest, raskest ligipääsetavusest suurema tehnikaga ja pinnase madalast kandevõimest peab antud tööd tegema käsitsi, mis tõstab töö maksumuse küllaltki kõrgeks. Tööd tuleb teha kahel järjestikusel aastal ja korrata kahe aasta järel.

Kuna elupaik ei kvalifitseeru pindalapõhiste põllumajanduslike toetuste saamiseks, tuleb antud töö teostada liigikaitselistele töödele ettenähtud vahenditest, arvestusliku maksumusega 200 eurot aastas.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016, 2017, 2020, 2021, 2024, 2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 1200 EUR

4.2.4. PILLIROO JA/VÕI VÕSA TÕRJE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.1.1, 2.1.2 ja 2.2.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Keskkonnaameti poollooduslike koosluste hooldamise andmebaasi järgi on hooldatava ala pindala suurenenud 158 hektarilt 2007. aastal 177,7 hektarini 2014. aastal, kuid 2015. a kevadeks oli toetusõigusliku ala pindala vaid 148,6 ha. Liiga madala karjatamiskoormuse tõttu vajab 88,9 ha varem hoolduses olnud ala pilliroost või võsast puhastamist 2016. aastal ja 5,5 ha 2017. aastal. Arvestades tiheda pilliroo ja noore võsa tõrje toetuse määraks 231 eurot hektari kohta, on töö maksumuseks 2016. aastal 20 540 eurot ja 2017. aastal 1270 eurot. Aastal 2017 puhastatavast alast on 0,32 ha riigiomandis ja seda maad haldab RMK.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016, 2017

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 21 800 EUR

4.2.5. NIITUDE TAASTAMINE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.2.1.6 ja 2.2.1.12 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Mitmed kunagi hooldatud niidud või nende servaalad on võsastunud ja vajavad taastamist. Kokku on selliseid võsastunud niite 5,1 ha. Võsastunud niitudest tuleb 2016. a taastada 4,3 ha (sh 0,21 ha riigimaal) ja 2018. a 0,8 ha (sh 0,06 ha riigimaal). Arvestades üle 1,5 m kõrgusest keskmise tihedusega võsast puhastamise määraks 340 eurot hektari kohta, on töö maksumuseks 2016. aastal 1500 eurot ja 2018. aastal 300 eurot. Nendest taastatavatest niitudest on 0,27 ha riigimaal, mida haldab RMK.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016, 2018

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 1800 EUR

4.2.6. RAADAMINE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.2.1.2 ja 2.2.1.6 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiu alal on viimase poole sajandi jooksul toimunud intensiivne metsastumine, mis on oluliselt vähendanud niitude pinda. Raadamise eesmärgiks on vähendada niitude fragmenteerumist ning suurendada niitude pindala. KKK raames tehtavate tööde eesmärgiks on avatud niidumassiivide suurendamine. Pärast raadamist võtab niiduelupaiga kujunemine endisele metsamaale vähemalt kümme aastat aega. Selgus kujunevate elupaigatüüpide kohta saabub seepärast juba väljaspool käesoleva KKK perioodi.

KKK-s välja toodud raadamist vajavad alad (vt lisa 6) on välja valitud võimalikult suure looduskaitselise efekti saavutamiseks. Kokku on valimi suurus 37,2 hektarit ning raadamistööd on jagatud nelja aasta peale (vt tabelit 5). Kogu raadamiseks planeeritud ala asub eramaal. Maksumuse arvestamisel on lähtutud niidu üle 1,5 m kõrgusest tihedast võsast puhastamise määrast, mis on 435 eurot hektari kohta.

Tabel 5. Raadamistööde mahud aastate lõikes

Aasta	Raadatav pindala (ha)	Maksumus (EUR)
2016	8,1	3523,5
2017	20,4	8874,0
2018	6,6	2871,0

Aasta	Raadatav pindala (ha)	Maksumus (EUR)
2019	2,1	913,5
KOKKU	37,2	16 182

Kuna hoiuala elustiku jaoks on olulised avatud niidukooslused, siis võib võimaluse korral raadata kõiki avatud niitudega piirnevaid metsaalasid (v.a elupaigatüüpi 9080*).

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016–2019

Korraldaja: KeA

Maksumus: 16 200 EUR

4.2.7. NIITUDE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.1.1, 2.1.2 ja 2.2.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Niitude hooldamine on hoiualal tähtsaimaks tegevuseks. Sellega on seotud enamuse kaitseväärtuste säilimine. Üldistatud eesmärgiks on, et kõik hoiuala niidud oleksid majandatud (vt skeemi lisas 10).

Keskkonnaameti poollooduslike koosluste hooldamise andmebaasi järgi on hooldatava ala pindala suurenenud 158 hektarilt 2007. aastal 177,7 hektarini 2014. aastal. Lisaks on taastamisel 29,4 hektarit. Siiski ei ole kogu see ala majandatud nõuetest lähtuvalt ning mitmes piirkonnas on hooldus allapoole vajalikku taset või äärmuslikel juhtudel piirneb vaid üksikute majandamisjälgedega. Nõuetele vastavat ala oli 2015. a alguseks 148,6 ha ja selle ala jätkuv hooldamine on I prioriteedi tegevus.

Hooldamine toimub hoiualal karjatamisega, mis on optimaalne ja tagab piisava koormuse korral niiduala kõrgema ökoloogilise kvaliteedi (Ausden 2007). Roostunud niidualadel on kõrgendatud koormusega karjatamine ka efektiivseks taastamise meetodiks.

Karjatamise eesmärgiks niidualadel on:

- a) tagada niidukurvitsalistele vajalik madalmurune rohustu;
- b) taastada kinnikasvanud aladel niidukooslused;
- c) tekitada taimestiku vabasid mudaseid lohke või muid paljandeid;
- d) hoida rannikulõukaid ja niitudel olevaid madalaveelisi lompe kinnikasvamast.

Karjatamisega kaasnevad võimalikud ohud on:

- a) vähenenud niidulinnustiku pesitsusedukus, tulenevalt suurenenud häirimisest, pesaröövlusest ja otseselt kariloomade poolt lõhutud pesade tõttu;
- b) kaitsealuste taimeliikide esinemissageduse vähenemine karjatamistundlikkuse tõttu.

Täpsemad juhised poollooduslike koosluste majandamiseks on leitavad juhendmaterjalidest (vt Lotman 2011, PKÜ 2007, Helm, 2011, Talvi, 2011).

Looduskaitseliste väärtuste säilimiseks on vaja tagada karjatamiskoormus, mis on rannaniidul (1630*) 0,4–1,3 lü¹³/ha, kadastikus (5130) 0,2–1 lü/ha, kuivadel niitudel lubjarikkal mullal (6210) 0,2–1,2 lü/ha, sinihelmikakooslustel (6410) 0,2–1,0 lü/ha ja puiskarjamaadel (9070) 0,3–1,0 lü/ha (PKÜ, 2007). Taastatavatel aladel (roostunud, kulustunud) tuleb efektiivsuse saavutamiseks loomkoormust kuni 0,5 lü/ha võrra tõsta. Karjatamisperiood peab olema võimalikult pikk. Kevadel varakult karjatama hakkamine võimaldab väiksema loomkoormusega saavutada sama efekti, mis hilise (mai teisest poolest algava) majandamise puhul suure loomkoormusega.

Niitude hooldamise maksumuse arvestamisel on lähtutud toetusmäärast 250 eurot hektari kohta aastas.

Hooldatavast pinnast on 4,38 hektarit riigimaal, mida haldab RMK.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016–2025

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 372 000 EUR

4.2.8. TAASTATUD NIITUDE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.1.1, 2.1.2 ja 2.2.1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Pärast niitude taastamist on oluline kohe jätkata nende hooldamisega. Vajadusel tuleb ka hooldamise ajal rakendada mõningaid koosluse taastamise võtteid, kui hooldamisel kasutatavad kariloomad üksi ei suuda koosluse nõuetele vastavust säilitada. Sõltuvalt koosluste taastamistöde edukusest tuleb kavakohaselt 2017. a taas hooldama hakata 101,3 ha taastatud niite, 2018. aastal 25,9 ha, 2019. aastal 7 ha ja 2020. aastal 1,8 ha, nii et siis on kokku juba 136 ha taastatud niite hoolduses.

Prioriteet: II

¹³ lü – loomühik, millele vastab üks täiskasvanud veis või hobune; kaks mullikat või sälgu; kolm vasikat või varssa; viis lammast või kitse

Teostamise aeg: 2017–2025

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 294 700 EUR

4.2.9. KADASTIKE HARVENDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.9 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Harvendamist vajavaid kadastikke on hoiualal kokku 3,9 ha. Need kadastikud on plaanis hooldustoetuskõlblikuks taastada 2017. a. Välja tuleb raiuda männid ja lehtpuuvõsa, soovitud täiuse 0,3 saavutamiseks vajadusel ka kadakaid. Taastamistöodel jätta raiumata pooppuud, sest vähemalt hoiuala lõunaosas on Hiiumaa mõistes arvestatav pooppuude populatsioon, mida on vaja säilitada. Arvestades üle 1,5 m kõrgusest keskmise tihedusega võsast puhastamise määraks 340 eurot hektari kohta, on töö maksumuseks 1326 eurot.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2017

Korraldaja: KeA

Maksumus: 1326 EUR

4.2.10. KADAKATEGA NIIDU HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.9 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiualal on väike 0,4 ha suurune hõre kadastik, mida hooldamise toetuse mõttes kadakatega niiduks nimetatakse. Kadakatega niitude hooldamise toetusmäär on karjatamise korral 250 eurot hektari kohta aastas.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016–2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 1000 EUR

4.2.11. TAASTATUD KADASTIKE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.9 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Pärast kadastike harvendamist tuleb kohe tagada nende hooldus kariloomade abil, kes hoiavad kadastiku uuesti kinni kasvamast. Taastatud 3,9 ha kadakatega niidu hooldamise maksumus on karjatamise korral 975 eurot aastas.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2018–2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 7800 EUR

4.2.12. PUISKARJAMAAD TAASTAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.13 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiualal on taastamist vajavaid puiskarjamaid umbes 36 ha. Puiskarjamaa elupaigatüübile taas vastavaks tuleb 2016. aastal taastada 3,8 ha, 2017. aastal 5,4 ha, 2018. aastal 22,9 ha ja 2019. aastal 3,8 ha. Välja tuleb raiuda eeskätt nooremad puud ning tagada koosluse grupiline struktuur ja rohukamara olemasolu või selle moodustumine. Säilitada koosluse liigirikkus ning jämedamad surnud ja lamapuud. Arvestades üle 1,5 m kõrgusest keskmise tihedusega võsast puhastamise määraks 340 eurot hektari kohta, on töö maksumuseks 2016. aastal 1292 eurot, 2017. aastal 1836 eurot, 2018. aastal 7786 eurot ja 2019. aastal 1292 eurot.

Taastatavast pinnast on 1,7 hektarit riigimaadel, mida haldab RMK.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016–2019

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 12 300 EUR

4.2.13. PUISKARJAMAA HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.13 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiualal on vaid 0,7 ha elupaigatüübile vastavat ja toetusõiguslikku puiskarjamaad. Puiskarjamaal kariloomade karjatamise toetusmäär on 250 eurot hektari kohta aastas.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2016–2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 2000 EUR

4.2.14. TAASTATUD PUISKARJAMAADE HOOLDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1.13 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Pärast puiskarjamaade taastamist tuleb kohe tagada nende hooldus kariloomade abil, kes hoiavad koosluse uuesti kinni kasvamast. Aastal 2017 tuleb tagada 3,8 ha taastatud puiskarjamaa hooldus, 2018. aastal peab lisanduma 5,4 ha, 2019. aastal 22,9 ha ja 2019. aastal 3,8 ha. Puiskarjamaal kariloomade karjatamise toetusmäär on 250 eurot hektari kohta aastas.

Hooldatavast pinnast on 1,7 hektarit riigimaadel, mida haldab RMK.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2017–2025

Korraldaja: KeA, RMK

Maksumus: 65 300 EUR

4.3. TARISTU

4.3.1. JUURDEPÄÄSUTEE RAJAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Ligipääsuteede puudumine on ohuks peamiselt rannaniitude ja nendega seotud rannikulõugaste majandamisele hoiuala põhjaosas. Juba 2007. aastal planeeris Riiklik Looduskaitsekeskus ligipääsutee rajamist mööda Avajõe (Väljasoo kraavi) muldvalli (vt lisa 7). Koostati ka tee tehniline kirjeldus ja kalkulatsioonid, mis on olemas Keskkonnaministeeriumi looduskaitseosakonnas. Senini on tee tegemata ning hoiuala põhjaosa niidud sisuliselt majandamata. Hoiuala põhjaosa niitude majandamise kvaliteedi tagamiseks on vaja see tee valmis teha.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2017

Korraldaja: KeA

Maksumus: 50 000 EUR

4.3.2. JUURDEPÄÄSUTEUDE KORRASTAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 2 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Hoiualale viivad teed paiknevad hoiuala keskosas Külama jõe (peakraavi) servas ning lõunas on rannikutee Sõru suunalt. Mõlema tee seisukord on halb, mis takistab niitude hoolduse korraldamist. Tagamaks niitude majandamise järjepidevuse on vaja (vt lisa 7) korrastada lõunapoolne ligipääsutee (kuni Kotkapere maaüksuse piirini) ning Külama jõe kallast mööda Vanamõisa lahe äärde kulgev tee.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016

Korraldaja: KeA

Maksumus: 30 000 EUR

4.3.3. TÄHISTUSE PAIGALDAMINE

Tegevus on vajalik ptk-s 3 seatud eesmärgi saavutamiseks.

2015. a seisuga hoiualal piiritähistus puudus. Kaitseala looduses markeerimiseks tuleb hoiuala piiritähised paigutada juurdepääsuteedele, randumiskohtadesse ja sihtidele, kus inimesed suurema tõenäosusega liiguvad. Kokku on planeeritud 15 piiritähise paigaldamine (vt lisa 5). Kuna antud piiritähised (21 tk) on juba valmis tehtud ja laos olemas, siis ootavad need vaid paigaldamist. Ühe tähise paigaldamise maksumuseks on arvestuslikult 50 eurot.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016

Korraldaja: RMK

Maksumus: 750 EUR

4.3.4. LINNUTORNI HOOLDUS

Tegevus on vajalik ptk-s 3 seatud eesmärgi (visiooni) saavutamiseks.

Tagamaks linnutorni külastajate ohutus, on vajalik selle järjepidev hooldus. Sellega on valmis tegelema maa rentnik. Hooldus on planeeritud toimuma igal teisel aastal ja maksumusega 200 eurot aastas.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016, 2018, 2020, 2022, 2024

Korraldaja: huvilised

Maksumus: 1000 EUR

4.3.5. MOBIILNE JÄRELEVALVEPLATVORM

Tegevus on vajalik ptk-s 2.2.1 seatud eesmärkide saavutamiseks poollooduslike koosluste osas.

Hoiuala pinnamood on põhjaosas väga varieeruv. See muudab keeruliseks karjatamise korraldamise, mille üheks aspektiks on loomade järelevalve organiseerimine. Järelevalve lihtsustamise kuluefektiivseimaks võimaluseks on Pitkanina poolsaare rannani kulgeva tee ligidusse vaateplatvormi paigutamine (lisa 5). Platvorm avab vaate karjatatava ala põhjaosale ning vähendab oluliselt järelevalveks kuluvat aega ja liikumiskulu. Platvormi põranda kõrgus on kaks meetrit, mis tagab vaate üle põõsastiku ja pilliroo. Kuna tegemist on mere mõju alla jääva alaga, siis on vaateplatvorm planeeritud mobiilsena, mida on võimalik poollooduslike koosluste hooldamise käigus traktoriga kevadel niidu serva viia ning sügisel ära tuua. Platvorm ei tohi olla ehitise ehitusseaduse mõistes. Püsiva ehk ehitise tunnustele vastava vaateplatvormi rajamine ranna ehituskeeluvööndisse eeldaks detailplaneeringu koostamist ja ranna ehituskeeluvööndi vähendamist.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2016

Korraldaja: huvilised

Maksumus: 1200 EUR

4.4. KAVAD, EESKIRJAD

4.4.1. KAITSEREŽIIMI MUUTMINE

Tegevus on vajalik ptk-des 2.1 ja 2.2 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Loodusväärtuste kaitsmine hoiualal vajab ala kaitserežiimi muutmist. Hetkel kehtiv kaitsekord (vt lisa 1) annab aluse vaid hoiuala kaitse alla võtmise määrides nimetatud liikide ja elupaikade kaitseks. Hoiuala kaitse alla võtmise määrides on kaitse-eesmärkidena nimetatud terve rida looduskaitseolulisi liike ja elupaigatüüpe, mille kaitse ei ole seetõttu tagatud. Looduskaitsealuseid liike kaitseb looduskaitsealuseadus igal pool küll isendite, mitte aga elupaiga tasemel. Seega on ka liikide kaitset kergem korraldada kaitstaval alal, kus

need liigid on kaitse-eesmärkide hulka arvatud. Elupaigatüüpi saab hoiualal kaitsta vaid juhul, kui see on hoiuala kaitse-eesmärgiks seatud. On olemas näide, kus inventeeritud (kuid kaitse-eesmärgiks mitteolevat) elupaigatüüpi (6210) on kahjustatud, ladustades sinna võsa ja lõhkudes masinatega sõites kamarat ning renoveerides ja laiendades kunagist teed (vt lisa 8).

Üheks probleemiks on üldine ehitamise keeld, mis kaitseb ranniku elustikku, kuid mis ei võimalda rajada ka selle sama ranniku elustiku kaitseks vajalikke rajatisi, nt vaateplatvorme kariloomade üle järelevalve tegemiseks või linnustiku uurimiseks. Kui hoiualast moodustada kaitseala, saaks kaitseala tarbeks vajalike ehitiste ehitamise võimaluse, sh ranna ehituskeeluvööndis, sätestada kaitse-eeskirjaga.

Eeltoodud põhjustel ja Natura 2000 võrgustiku ala terviklikumaks kaitseks on otstarbekas moodustada kogu Vanamõisa linnu- ja loodusala hõlmav kaitseala. Lisaks Vanamõisa lahe hoiualale peab see hõlmama ka hoiualaga piirneva Vanamõisa merikotka püsielupaiga. Tsoneeringu ja kaitsereežiimi kujundamisel tuleb lähtuda ala poollooduslikele ja metsakooslustele vajalikest tingimustest ning kaitsekorralduslikult oluliste liikide püsima jäämisest.

Kaitsereežiimi ja kaitseväärtuste muutmise ettepanekud on täpsemalt toodud lisa 2.

Prioriteet: II

Teostamise aeg: 2017–2019

Korraldaja: KeA

Maksumus: –

4.4.2. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE

Tegevus on ette nähtud keskkonnaministri määruse „Kaitsekorralduskava koostamise ja kinnitamise kord ning kaitsekorralduskava kinnitaja määramine” (RTL 2009, 81, 1174) § 4 lõikega 2.

Kaitsekorralduskavas planeeritud tööde tegemise ning selle mõju selgitamiseks kaitseväärtuste säilimisele on vajalik tehtud tööde vahehindamine. Selle käigus tuleb hinnata tehtud tööde mahte ja vastavust planeeritule ning selgitada kaitseväärtuste seisukord vastavalt kaitsekorralduskavas toodud kriteeriumitele (vt ptk 5 ja lisa 3). Vahehindamise tulemuseks on hoiuala seisundi kohta hinnangu andmine ning vajalike tegevuste täpsustamine või uute tegevuste lisamine kaitsekorralduskavva, et tagada kaitseväärtuste säilimine.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2020

Korraldaja: KeA

Maksumus: –

4.4.3. KAITSEKORRALDUSKAVA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava perioodi lõpus 2025. aastal on vaja koostada uus kaitsekorralduskava järgmiseks perioodiks. Selle käigus tuleb analüüsida käesoleva kava elluviimise edukust ja mõju kaitseväärtuste säilimisele ning planeerida kaitseväärtuste säilimist tagavad tegevused järgmiseks perioodiks.

Prioriteet: I

Teostamise aeg: 2025

Korraldaja: KeA

Maksumus: 5000 EUR

4.5. EELARVE

Eelarvetabelisse (tabelisse 6) on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis 6 on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, milleta kaitse-eesmärkide saavutamine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus
- teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele
- kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele

Tabel 6. Vanamõisa lahe HA kaitsekorralduskava tegevuste eelarvetabel

Ptk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid															
4.1.1	Ohustatud soontaimede seire	Riiklik seire	KAUR	I			X ¹⁴		X			X		X	X

¹⁴ tegevus toimub üleriigiliselt ja mitte alapõhiselt (riiklik seire) või on korraldaja eelarveline tööülesanne ning ei vaja KKK elluviimiseks eraldi rahastust

Ptk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.1.2	Niidulinnustiku tulemusseire	Tulemusseire	KeA	I	5									5	10
4.1.3	Kaitstavate taime liikide tulemusseire rannikelupaikades	Tulemusseire	KeA	II		10									10
4.1.4	Kaitstavate taime liikide inventuur muudes elupaikades	Inventuur	KeA	III		5									5
Hooldus, taastamine, ohjamine															
4.2.1	Nurmlaugu kasvukoha taastamine (0,26 ha)	Liigi elupaiga taastamistöö	KeA	II	1										1
4.2.1	Nurmlaugu kasvukoha taastamine (0,17 ha)	Liigi elupaiga taastamistöö	KeA	III			1								1
4.2.2	Nurmlaugu kasvukoha hooldamine (0,58+0,26+0,17 ha)	Liigi elupaiga hooldustöö	KeA	I	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	26
4.2.3	Soohiilaka kasvukoha hooldamine (0,1 ha)	Liigi elupaiga hooldustöö	KeA	II	2	2			2	2			2	2	12
4.2.4	Pilliroo ja/või võsa tõrje (88,9+5,5 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA, RMK	II	205	13									218

Ptk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriit	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.2.5	Niitude taastamine (4,3+0,8 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA, RMK	II	15		3								18
4.2.6	Raadamine (8,1+20,4+6,6+2,1 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA	II	35	89	29	9							162
4.2.7	Niitude hooldamine (148,6 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA, RMK	I	372	372	372	372	372	372	372	372	372	372	3720
4.2.8	Taastatud niitude hooldamine (101,3+25,9+7+1,8 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA, RMK	II		253	318	336	340	340	340	340	340	340	2947
4.2.9	Kadastike harvendamine (3,9 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA	II		13									13
4.2.10	Kadakataga niidu hooldamine (0,4 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA	I	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10
4.2.11	Taastatud kadastike hooldamine (3,9 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA	II			10	10	10	10	10	10	10	10	80
4.2.12	Puiskarjamaade taastamine (3,8+5,4+22,9+3,8 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA, RMK	II	13	18	79	13							123
4.2.13	Puiskarjamaa hooldamine (0,7 ha)	Koosluse hooldustöö	KeA	I	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	20

Ptk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriit	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.2.14	Taastatud puiskarjamaade hooldamine	Koosluse hooldustöö	KeA, RMK	II		10	23	80	90	90	90	90	90	90	653
Taristu ja tehnika															
4.3.1.	Juurdepääsutee rajamine	Muu taristu rajamine	KeA	I		500									500
4.3.2	Juurdepääsuteede korrastamine	Muu taristu hooldamine	KeA	II	300										300
4.3.3	Tähistuse paigaldamine	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	II	8										8
4.3.4	Linnutorni hooldus	Radade, külastuskeskuste ja puhkekohtade hooldamine	Huvilised	II	2		2		2		2		2		10
4.3.5	Mobiilne järelevalveplatvorm	Tehnika soetamine	Huvilised	II	12										12
Kavad, eeskirjad															
4.4.1	Kaitserežiimi muutmine	Kaitsekorra muutmine	KeA	II		X	X	X							X

Ptk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja	Prioriteet	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
4.4.2	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	I					X						X
4.4.3	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	I										50	50
	Maksumus kokku				974	1290	842	826	822	820	820	818	822	875	8909

5. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduslike tegevuste edukuse hindamiseks saab kasutada järgmiseid kriteeriume (vt tabelit 7), mille saavutamisel võib kaitsekorralduskava rakendamist pidada õnnestunuks.

Tabel 7. Kaitsekorralduslike tegevuste tulemuslike hindamise kriteeriumid

Jrk	Ptk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
1.	2.1.1.1	nurmlauk	isendite arv	68	200	riiklik seire, kaitstavate taimeliikide tulemusseire ja inventuur
2.	2.2.1.4	soohiilakas	isendite arv	9	20	
3.	2.1.2.1	niidurüdi	paaride arv	0	1	niidulinnustiku tulemusseire
4.	2.1.2.2	merikotkas	paaride arv	1	1	riiklik seire
5.	2.1.2.3	kivirullija	paaride arv	1	1	niidulinnustiku tulemusseire
6.	2.1.2.4	naaskelnokk	paaride arv	3	3	
7.	2.1.2.5	liivatüll	paaride arv	12	25	
8.	2.1.2.6	punajalg-tilder	paaride arv	12	20	
9.	2.2.1.2	rannikukõukad (1150*)	pindala (ha)	14	14	ortofoto

Jrk	Ptk	Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus	
10.	2.2.1.4	püsitaimestuga kivirannad (1220)	pindala (ha)	4	4	poollooduslike koosluste hoolduse kontroll	
11.	2.2.1.5	väikesaared ning laiud (1620)	pindala (ha)	1	1	Eesti põhikaardil olevate saarte pindala	
12.	2.2.1.6	rannaniidud (1630*)	pindala (ha)	198	208	poollooduslike koosluste hoolduse kontroll	
			esinduslikkus	B (174,14 ha) C (9,63 ha) D (24,06 ha)	A (175 ha)		
14.	2.2.1.7	püsitaimestuga liivarannad (1640)	pindala (ha)	10	10		
15.	2.2.1.8	kuivad nõmmed (4030)	pindala (ha)	1	1		
16.	2.2.1.10	kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	pindala (ha)	0,8	0,8		
17.	2.2.1.11	liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	pindala (ha)	2	2		
18.	2.2.1.12	sinihelmikakooslused (6410)	pindala (ha)	2	2		
19.	2.2.1.13	puiskarjamaad (9070)	pindala (ha)	58	36		
20.	2.2.1.14	soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*)	pindala (ha)	4,8	4,8		ortofoto

KASUTATUD KIRJANDUS

1. 171 hoiuala poollooduslike koosluste kaitsekorralduskava aastateks 2008-2011, 2007.
2. Ausden, M., 2007. *Habitat Management for Conservation. A Handbook of Techniques*. Oxford University Press.
3. Elts, J., Leito, A., Leivits, A., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis, R., Ots, M., Pehlak, H., 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2012. *Hirundo* 2, 80–112.
4. Erit, M., Kuresoo, A., Luigujõe, L., Pehlak, H., 2008. Niidurüdi *calidris alpina schinzii* kaitse tegevuskava 2009-2013.
5. Helm, A., 2011. Eesti loopealsed ja kadastikud. Juhend koosluste hooldamiseks ja taastamiseks. Tartu Ülikool, Pärandkoosluste Kaitse Ühing, Tartu.
6. Hirse, T., 2009. Varremugulatega käpaliste populatsioonide struktuur ja dünaamika (Magistritöö). Eesti Maaülikool, Tartu.
7. Kukk, T., Kull, K., 1997. Puisniidud, Estonia Maritima. Lääne-Eesti saarestiku biosfääri kaitseala.
8. Kukk, T., Kull, T. (Eds.), 2005. Eesti taimede levikuatlas. EMÜ põllumajandus- ja keskkonnainstituut, Tartu.
9. Leito, A., 2008. Vanamõisa lahe hoiuala linnustiku inventuur 2007–2008.
10. Lotman, S., 2011. Rannaniitude hoolduskava. Juhendmaterjal Keskkonnaameti maahoolduse spetsialistidele ja maa hooldajatele.
11. Metsaruum, O., 2010. Vanamõisa lahe hoiuala maismaaelupaikade inventuur Kaitsekorralduslikud soovitused Taastamis- ja hooldamiskava.
12. Nellis, R., 2011. Merikotka (*Haliaeetus albicilla*) kaitse tegevuskava.
13. Paal, J., 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. Keskkonnaministeerium, Tartu.
14. Tali, K., 2011. Soohiilaka (*Liparis loeselii* (L.) Rich.) kaitse tegevuskava 2012 – 2016 koostamine.
15. Talvi, T., 2011. Eesti puisniidud ja puiskarjamaad Hooldamiskava. Keskkonnaamet.

Õigusaktid

1. Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri. Vastu võetud 05.08.2004 nr 615 RTL 2004, 111, 1758 jõustumine 05.08.2004
2. Hoiualade kaitse alla võtmine Hiiu maakonnas. Vastu võetud 08.09.2005 nr 233 RT I 2005, 51, 401 jõustumine 01.10.2005

Kasutatud andmebaasid:

1. Natura standardandmebaas <http://natura2000.eea.europa.eu>
2. EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem):
<http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx>
3. eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>
4. Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>
5. Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>
6. Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee>

7. Loodusvaatluste andmebaas <http://loodus.keskkonnainfo.ee/LVA/>

LISAD

Lisa 1. VÄLJAVÕTE HOIUALA MÄÄRUSEST JA LOODUSKAITSESEADUSEST

HOIUALADE KAITSE ALLA VÕTMINE HIIU MAAKONNAS¹

Vastu võetud 08.09.2005 nr 233

RT I 2005, 51, 401

jõustumine 01.10.2005

Määrus kehtestatakse «Looduskaitseaduse» § 10 lõike 1 alusel ning lähtudes «Looduskaitseaduse» § 11 lõikes 1 sätestatust.

§ 1. Hiiu maakonnas kaitse alla võetavad hoiualad ja kaitse alla võtmise eesmärk

(1) Hiiu maakonnas võetakse kaitse alla järgmised hoiualad:

14) Vanamõisa lahe hoiuala, mille kaitse-eesmärk on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – liivaste ja mudaste pagurandade (1140), rannikulõugaste (1150*), suurte ja madalate lahtede (1160), väikesaarte ja laidude (1620), rannaniitude (1630*), püsitaimestuga liivarandade (1640), taimestunud kivirandade (1220), kadastike (5130) ja vanade loodusmetsade (9010*) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ning I lisas nimetamata, kaitset vajavate rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on: piilpart (*Anas crecca*), hallhani e roohani (*Anser anser*), kivirullija (*Arenaria interpres*), valgepõsk-lagle (*Branta leucopsis*), liivatüll (*Charadrius hiaticula*), merikotkas (*Haliaeetus albicilla*) ja punajalg-tilder (*Tringa totanus*);

(2) Lõikes 1 nimetatud hoiualade piirid sätestatakse kaartidel määruse lisas³.

§ 2. Hoiualade valitseja

Paragrahvi 1 lõikes 1 nimetatud hoiualade valitseja on Keskkonnaamet.

LOODUSKAITSESEADUS

Vastu võetud 21.04.2004

RT I 2004, 38, 258

jõustumine 10.05.2004

3. PEATÜKK

KEAITSE KORRALDAMINE

§ 14. Üldised kitsendused

(1) Kaitsealal, hoiualal, püsielupaigas ja kaitstava looduse üksikobjekti kaitsevööndis ei või ilma kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolekuta:

1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ega kõlviku sihtotstarvet;

2) koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid;

3) [kehtetu - RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

4) [kehtetu - RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

5) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;

6) anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks;

7) anda projekteerimistingimusi;

8) anda ehitusluba;

9) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

10) jahiulukeid lissööta.

[RT I, 18.04.2013, 1 - jõust. 01.05.2013]

5. PEATÜKK

HOIUALAD

§ 32. Hoiuala

(1) Hoiuala moodustatakse loodusliku loomastiku, taimestiku ja seenestiku soodsa seisundi tagamiseks, kui see ei ole tagatud muul käesoleva seadusega sätestatud viisil.

(2) Hoiualal on keelatud nende elupaikade ja kasvukohtade hävitamine ja kahjustamine, mille kaitseks hoiuala moodustati ning kaitstavate liikide oluline häirimine, samuti tegevus, mis seab ohtu elupaikade, kasvukohtade ja kaitstavate liikide soodsa seisundi.

(3) Hoiualal on metsaraie keelatud, kui see võib rikkuda kaitstava elupaiga struktuuri ja funktsioone ning ohustada elupaigale tüüpiliste liikide säilimist.

(4) Metsaseaduse kohase metsateatise menetlemisel tuleb arvestada hoiuala kehtestamise eesmärki. Hoiuala valitseja võib kohustada:

1) tegema kavandatavat metsaraiet kindlaks määratud ajal;

2) kasutama kavandatava raie korral kindlaks määratud tehnoloogiat.

(41) Kui kavandatav uuendusraie on kooskõlas käesoleva paragrahvi lõigetega 2 ja 3, on hoiualal lubatud lageraie langi suurus kuni kaks hektarit ja laius kuni 30 meetrit ning turberaie langi suurus kuni viis hektarit.

[RT I 2009, 53, 359 - jõust. 21.11.2009]

(5) Hoiualal kavandatava tegevuse mõju elupaikade ja liikide seisundile hinnatakse keskkonnamõju hindamise käigus või käesoleva seaduse §-s 33 sätestatud korras.

§ 33. Hoiuala teatis

(1) Hoiuala piires asuva kinnisasja valdaja peab esitama hoiuala valitsejale teatise järgmiste tegevuste kavandamise korral:

1) tee rajamine;

2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamine;

3) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

4) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamine;

5) loodusliku ja poolloodusliku rohumaa ning poldri kultiveerimine ja väetamine;

[RT I 2007, 25, 131 - jõust. 01.04.2007]

6) puisniiduilmelisel alal asuvate puude raiumine;

7) maaparandussüsteemi rajamine ja rekonstrueerimine.

(2) Teatis peab sisaldama kavandatud tööde kirjeldust, mahtu ja aega ning nende tegemiskoha skeemi.

(3) Teatis tuleb esitada hoiuala valitsejale vähemalt üks kuu enne tööde alustamist:

1) kohaletoomisega,

2) tähtkirjaga posti teel või

3) digitaalallkirjaga varustatud e-kirjaga.

(4) Teatis loetakse esitatuks postitempli või ajatempli järgi postitamise päeval või päeval, kui hoiuala valitseja on selle registreerinud.

(5) Ühe kuu jooksul teatise esitamisest arvates hindab hoiuala valitseja kavandatud tegevuse vastavust käesoleva seaduse §-s 32 sätestatud nõuetele. Hoiuala valitseja:

1) kinnitab teatise ja tagastab selle esitajale, kui kavandatud tööd on lubatud,

2) teatab teatise esitajale tingimused, mida järgides võib kavandatud töid teha või

3) keelab tööd, mis ohustavad hoiuala kaitstavate liikide või elupaikade soodsa seisundi säilimist, mille tagamiseks hoiuala on moodustatud.

(6) Hoiuala teatise vormi ning teatise kinnitamise, läbivaatamise ja tagastamise korra kehtestab keskkonnaminister määrusega .

(7) Hoiualal ei kehti käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud teatise esitamise kohustus tulundusmaa sihtotstarbega kinnisasja elamu- ja õuema kōlvikutel tehtavate tööde kohta.

Lisa 2. KAITSEKORRALDUSKAVA KOOSTAMISE KÄIGUS TEHTUD
KAITSEKORRA JA PIIRIDE MUUTMISE ETTEPANEKUTE KOOND

Hoiualal levivate koosluste kaitse ja kaitseväärtuste seisundi parandamine eeldab täpsemat ja alapõhisemat kaitsekorda, kui seda pakub hetkel kehtiv kaitsekord. Seepärast on otstarbekas luua hoiuala baasil kaitseala, mis hõlmaks lisaks ka Vanamõisa merikotka püsielupaika (KLO3100384). Samuti tuleb kaaluda hoiuala laiendamist põhja suunas mööda rannikut kuni Vana-Laasi (17501:002:0388) katastriüksusel oleva kraavini. Sisemaa pool võiks piir kulgeda kuni eelpool nimetatud katastriüksuse kagunurga ja Hole-Andruse-Simo (17501:003:0230) katastriüksuse kirdenurga vahelise mõttelise jooneni.

Tsoneeringu ja kaitsežiiimi kujundamisel tuleb lähtuda ala poollooduslikele ja metsakooslustele vajalikest tingimustest ning kaitsekorralduslikult oluliste liikide püsimisest.

Kaitsežiiimi muutmisel tuleb kaitse-eesmärkide hulka lisada järgmised hoiualal esindatud elupaigatüübid:

1. kuivad nõmmed (4030);
2. kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210);
3. liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*);
4. sinihelmikakooslused (6410);
5. puiskarjamaad (9070);
6. soostuvad- ja soo-lehtmetsad (9080*).

Kaitse-eesmärkide hulgast tuleb eemaldada järgmised elupaigatüübid:

1. vanad loodusmetsad (9010*), kuna seda hoiualal ei leidu;
2. kadastikud (5130), kuna eesmärk on antud kooslustest kujundada avatud niidualad.

Kaitseala kaitse-eesmärkide hulka tuleb lisaks hoiuala määruses toodud liikidele lisada:

1. niidurüdi (*Calidris alpina schinzii*), I kategooria kaitsealune liik, linnudirektiivi I lisa liik;
2. naaskelnokk (*Recurvirostra avosetta*), II kategooria kaitsealune liik, linnudirektiivi I lisa liik. Hoiuala on liigile esinduslik ala, kus pesitseb vähemalt 1% populatsioonist;
3. nurmlauk (*Allium vineale*), II kategooria kaitsealune liik, liigi säilimiseks alal on vajalik aktiivsete kaitsemeetmete rakendamine;

4. madal kadakkaer¹⁵ (*Cerastium glutinosum*), II kategooria kaitsealune liik, liigi säilimiseks alal on vajalik aktiivsete kaitsemeetmete rakendamine;
5. hall soolmalts¹⁴ (*Halimione pedunculata*), II kategooria kaitsealune liik, alal asub riigi tasandil esinduslik leiukoht;
6. soohiilakas (*Liparis loeselii*), II kategooria kaitsealune liik, loodusdirektiivi II lisa liik, liigi arvukus riigi tasemel halveneb ning kõigi kasvukohtade kaitse on oluline;
7. rand-soodahein¹⁴ (*Suaeda maritima*), II kategooria kaitsealune liik, hoiualal asub riigi mastaabis esinduslik leiupaik.

Toodud liikide kaitse-eesmärkide hulka lisamise aluseks on looduskaitseaduse § 48, mille lõige 1 näeb I kaitsekategooria liikide soodsa seisundi tagamiseks ette kõikide teadaolevate elupaikade või kasvukohtade kaitseks kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaks määramise. Lõige 2 näeb II kaitsekategooria liikide soodsa seisundi tagamiseks ette vähemalt 50 protsendi teadaolevate ja keskkonnaregistris registreeritud elupaikade või kasvukohtade kaitseks kaitsealade või hoiualade moodustamise või püsielupaikade kindlaks määramise, lähtuvalt alade esinduslikkusest.

¹⁵ kui kaitsealuste taimeliikide tulemusseire või inventuuri käigus saab kinnitust liigi oluline esinemine hoiualal

Lisa 3. KAITSEVÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Ptk	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
Elustik					
2.1.1.1	Nurmlauk	liik on hoiualal säilinud vähemalt 200 isendilise populatsioonina	elupaikade kadumine	nurmlaugu kasvukoha hooldamine	liik on hoiualal säilinud vähemalt 200 isendilise populatsioonina
			ebapiisav kaitseréžim	kaitseréžimi muutmine	
2.1.1.2	Madal kadakkaer	liik on hoiualal säilinud inventuuri käigus tuvastatud hulgal ja ulatuses	info puudumine	kaitstavate taimeliikide inventuur	liik on hoiualal säilinud inventuuri käigus tuvastatud hulgal ja ulatuses
			elupaikade kinnikasvamine	poollooduslike koosluste hooldamine	
2.1.1.3	Hall soolmalts	liigile sobiliku elupaiga (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 hektari	info puudumine	kaitstavate taimeliikide inventuur	liigile sobiliku elupaiga (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 hektarit
			ebapiisav kaitseréžim	kaitseréžimi muutmine	
2.1.1.4	Soohiilakas	liik on säilinud vähemalt 20 isendilise populatsioonina	elupaikade kadumine	soohiilaka kasvukoha hooldamine	liik on säilinud vähemalt 20 isendilise populatsioonina
			ebapiisav kaitseréžim	kaitseréžimi muutmine	
2.1.1.5	Rand-soodahein	liigile sobiliku elupaiga (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 hektarit	info puudumine	kaitstavate taimeliikide inventuur	liigile sobiliku elupaiga (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 hektarit
			ebapiisav kaitseréžim	kaitseréžimi muutmine	

Ptk	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.2.1	Niidurüdi	liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina ja sobilike elupaikade (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 ha	info puudumine	niidurüdi inventuur niidulinnustiku inventuur	liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina ja sobilike elupaikade (rannaniitude, 1630*) pindala on vähemalt 208 ha
			ebapiisav kaitseeriim	kaitseeriimi muutmine	
			majandamise infrastruktuur	juurdepääsuteede korrastamine ja rajamine	
2.1.2.2	Merikotkas	liik pesitseb Vanamõisa linnu- ja looduslal vähemalt 1 paarina	-	-	Vanamõisa lahe hoiuala on toitumislaks vähemalt ühele merikotkapaarile
2.1.2.3	Kivirullija	liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina	-	-	liik pesitseb hoiualal vähemalt 1 paarina
2.1.2.4	Naaskelnokk	liik pesitseb hoiualal vähemalt 3 paarina	ebapiisav kaitseeriim	kaitseeriimi muutmine	liik pesitseb hoiualal vähemalt 3 paarina
			majandamise infrastruktuur	juurdepääsuteede korrastamine ja rajamine	
			info puudumine	niidulinnustiku inventuur	
2.1.2.5	Liivatüll	liik pesitseb hoiualal vähemalt 25 paarina	-	-	liik pesitseb hoiualal vähemalt 25 paarina
2.1.2.6	Punajalg-tilder	liik pesitseb hoiualal vähemalt 20 paarina	info puudumine	niidulinnustiku inventuur	liik pesitseb hoiualal vähemalt 20 paarina
			majandamise infrastruktuur	juurdepääsuteede korrastamine ja rajamine	

Ptk	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.1.2.7	Piilpart, hallhani, valgepõsk-lagle	alal on sobilikud rändepeatuspaigad (rannaniidud, 1630*) pindalaga vähemalt 208 ha, looduslikus seisundis Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht	kaitserežiim	kaitserežiimi muutmine	alal on sobilikud rändepeatuspaigad (rannaniidud, 1630*) pindalaga vähemalt 208 ha, looduslikus seisundis Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht
			majandamise infrastruktuur	juurdepääsuteede korrastamine ja rajamine	
Kooslused					
2.2.1.1	Liivased ja mudased pagurannad (1140)	hoiuala rannikul on säilinud madalaveelised merealad pindalal 38 ha	-	-	hoiuala rannikul on säilinud madalaveelised merealad pindalal 38 ha
2.2.1.2	Rannikulõukad (1150*)	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 14 hektarit	ebapiisav niitude majandamine	niitude hooldamine	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 14 hektarit
				juurdepääsuteede rajamine ja korrastamine	
				raadamine	
2.2.1.3	Laiad madalad lahed (1160)	Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht on säilinud oma looduslikus olekus	-	-	Tohvri, Vanamõisa ja Laiduvahe laht on säilinud oma looduslikus olekus
2.2.1.4	Püsitaimestuga kivrannad (1220)	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 4 hektarit	-	-	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 4 hektarit
2.2.1.5	Väikesaared ning laiud (1620)	Raudrahu ja Pitkana rahu on säilinud looduslikus olekus pindalaga kokku 1 ha	-	-	Raudrahu ja Pitkana rahu on säilinud looduslikus olekus pindalaga kokku 1 ha

Ptk	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.1.6	Rannaniidud (1630*)	hoiualal on rannaniite vähemalt 208 ha, millest esinduslikkusega A on 175 ha	niitude majandamise lõppemine	niitude majandamine	hoiualal on rannaniite vähemalt 208 ha, millest esinduslikkusega A on 175 ha
				juurdepääsuteed	
				raadamine	
				järelevalveplatvorm	
2.2.1.7	Püsitaimestuga liivarannad (1640)	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 10 hektarit	-	-	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 10 hektarit
2.2.1.8	Kuivad nõmmed (4030)	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 1 hektar	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka	hoiualal on elupaigatüübi pindala vähemalt 1 hektar
			niitude majandamise lõppemine	niitude hooldamine	
2.2.1.9	Kadastikud (5130)	kadastikest on kujunenud niidukooslused	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi eemaldamine kaitse-eesmärkide hulgast, et sellest saaks kujundada teisi ja looduskaitselikult väärtuslikumaid kaitse-eesmärgiks olevaid või kaitse-eesmärkide hulka lisatavaid elupaigatüüpe	kadastikes on kadakate katvus vähenenud alla 75%
2.2.1.10	Kuivad niidud lubjarikkal mullal (6210)	elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 0,8 ha	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka	elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 0,8 ha
			niitude majandamise lõppemine	niitude majandamine	

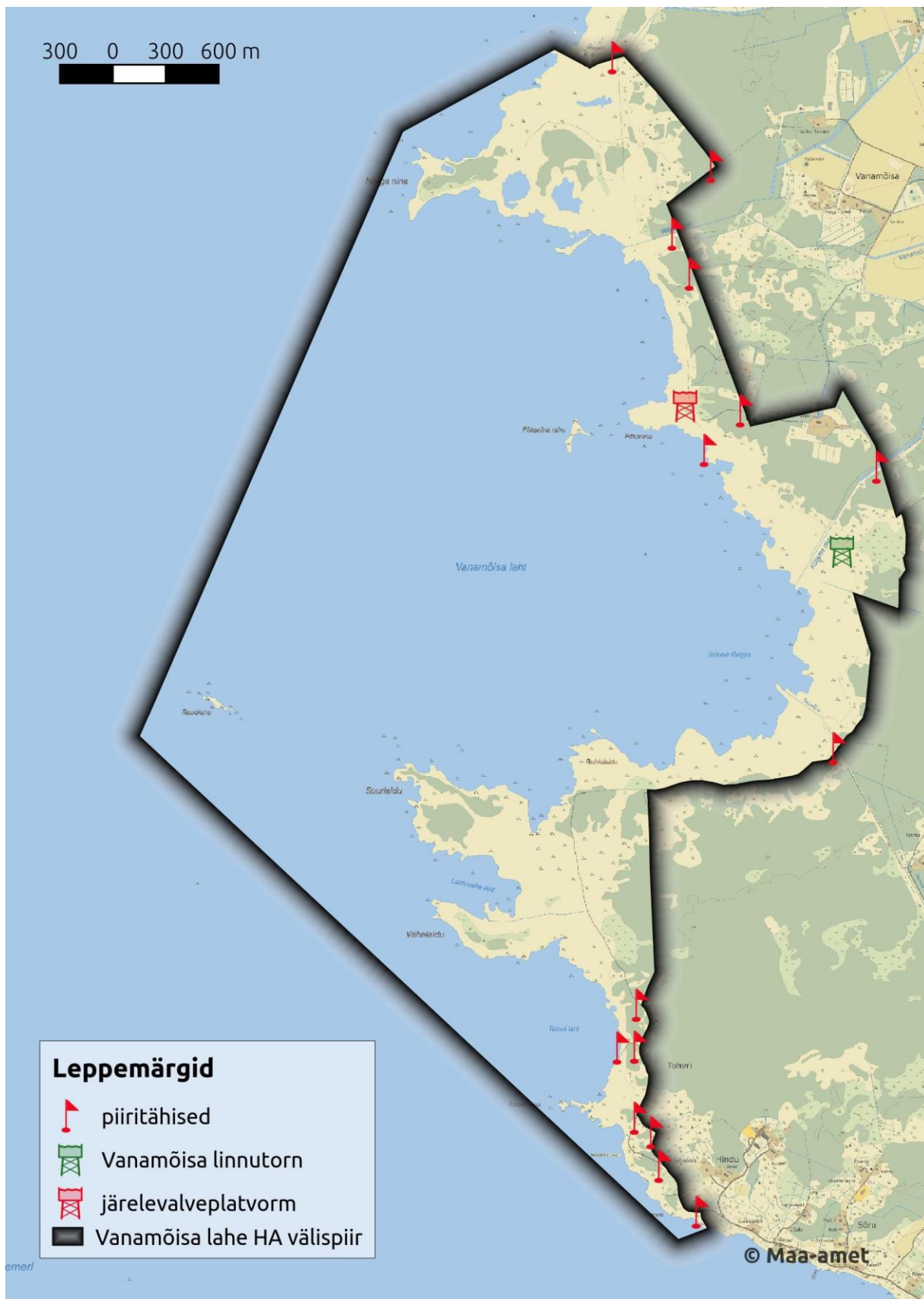
Ptk	Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegur	Meede	Oodatud tulemus
2.2.1.11	Liigirikkad niidud lubjavaesel mullal (6270*)	elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 2 ha	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka	elupaigatüübi pindala on hoiualal vähemalt 2 ha
			niitude majandamise lõppemine	niitude hooldamine	
2.2.1.12	Sinihelmikakooslused (6410)	elupaigatüübi pindala hoiualal on 2 hektari	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka	elupaigatüübi pindala hoiualal on 2 hektari
			niitude majandamise lõppemine	niitude majandamine	
2.2.1.13	Puiskarjamaad (9070)	elupaigatüübi pindala hoiualal on 36 hektari	ebapiisav kaitseriim	kaitseriimi muutmine ja elupaigatüübi lisamine kaitse-eesmärkide hulka	elupaigatüübi pindala hoiualal on 36 hektari
			niitude majandamise lõppemine	niitude majandamine	
2.2.1.14	Soostuvad- ja soolehtmetsad (9080*)	elupaigatüübi pindala hoiualal on 4,8 ha	kaitseriim	kaitseriimi muutmine	elupaigatüübi pindala hoiualal on 4,8 ha

Lisa 4. VANAMÕISA LAHE HOIUALALT LEITUD KAITSEALUSED LIIGID

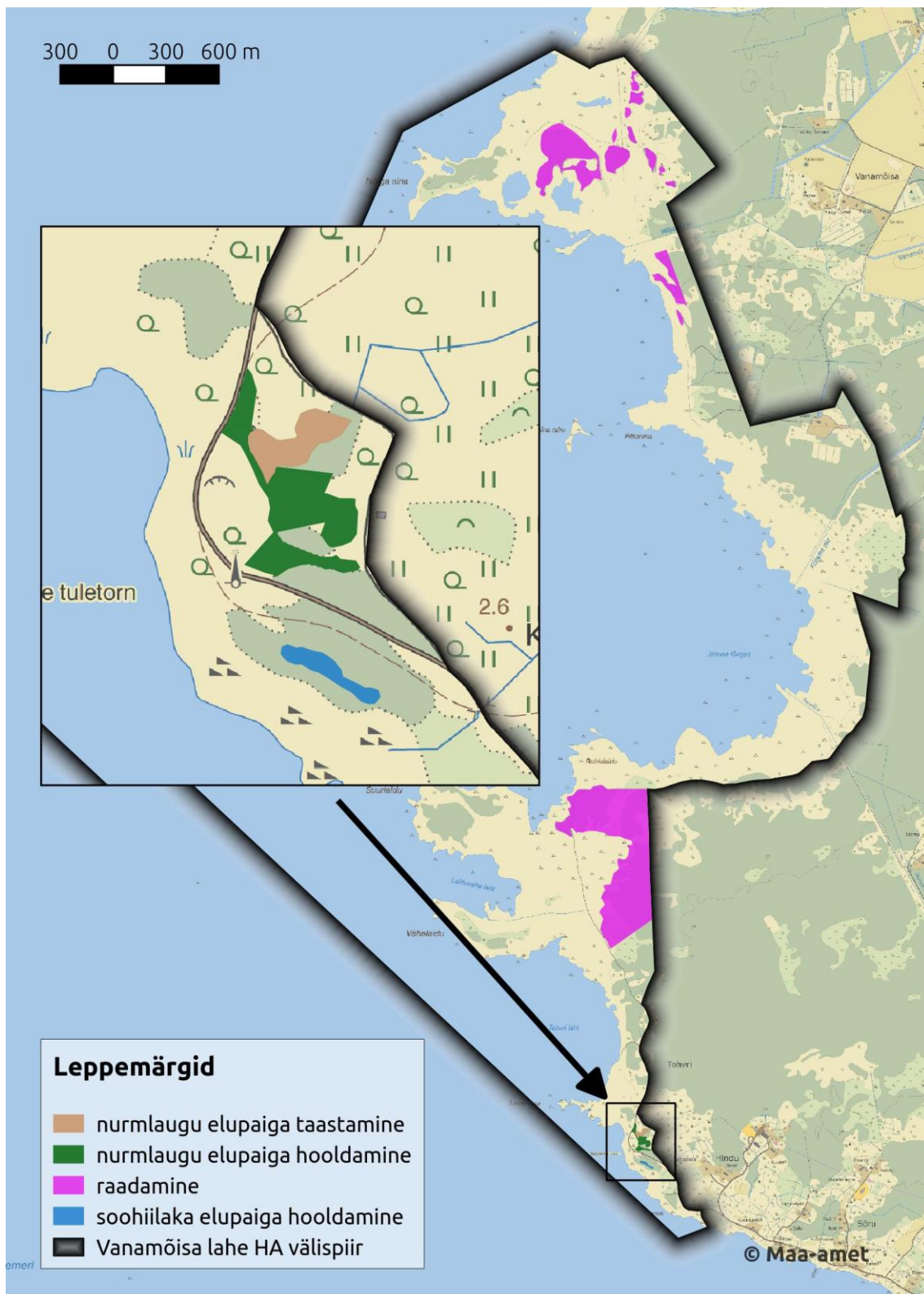
Jrk	Liiginimi est	Liiginimi lad	Kaitsekategooria
1.	nurmlauk	<i>Allium vineale</i>	II
2.	madal kadakkaer	<i>Cerastium pumilum</i>	II
3.	hall soolmalts	<i>Halimione pedunculata</i>	II
4.	harilik muguljuur	<i>Herminium monorchis</i>	II
5.	soohiilakas	<i>Liparis loeselii</i>	II
6.	rand-soodahein	<i>Suaeda maritima</i>	II
7.	kahkjaspunane sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza incarnata</i>	III
8.	soo-neiuvaip	<i>Epipactis palustris</i>	III
9.	harilik käoraamat	<i>Gymnadenia conopsea</i>	III
10.	kaljukress	<i>Hornungia petraea</i>	III
11.	pruunikas pesajuur	<i>Neottia nidus-avis</i>	III
12.	hall käpp	<i>Orchis militaris</i>	III
13.	kahelehine käokeel	<i>Platanthera bifolia</i>	III
14.	rohekas käokeel	<i>Platanthera chlorantha</i>	III
15.	kivi-kimalane	<i>Bombus lapidarius</i>	III
16.	niidurüdi	<i>Calidris alpina schinzii</i>	I
17.	kivirullija	<i>Arenaria interpres</i>	II
18.	naaskelnokk	<i>Recurvirostra avosetta</i>	II
17.	hiireviu	<i>Buteo buteo</i>	III
18.	väiketüll	<i>Charadrius dubius</i>	III
19.	liivatüll	<i>Charadrius hiaticula</i>	III
20.	roo-loorkull	<i>Circus aeruginosus</i>	III
21.	sookurg	<i>Grus grus</i>	III
22.	suitsupääsuke	<i>Hirundo rustica</i>	III
23.	punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	III
24.	täpikhuik	<i>Porzana porzana</i>	III
25.	rooruik	<i>Rallus aquaticus</i>	III
26.	randtiir	<i>Sterna paradisaea</i>	III

Jrk	Liiginimi est	Liiginimi lad	Kaitsekategooria
27.	väiketiir	<i>Sternula albifrons</i>	III
28.	vööt-põõsalind	<i>Sylvia nisoria</i>	III
29.	ristpart	<i>Tadorna tadorna</i>	III
30.	punajalg-tilder	<i>Tringa totanus</i>	III

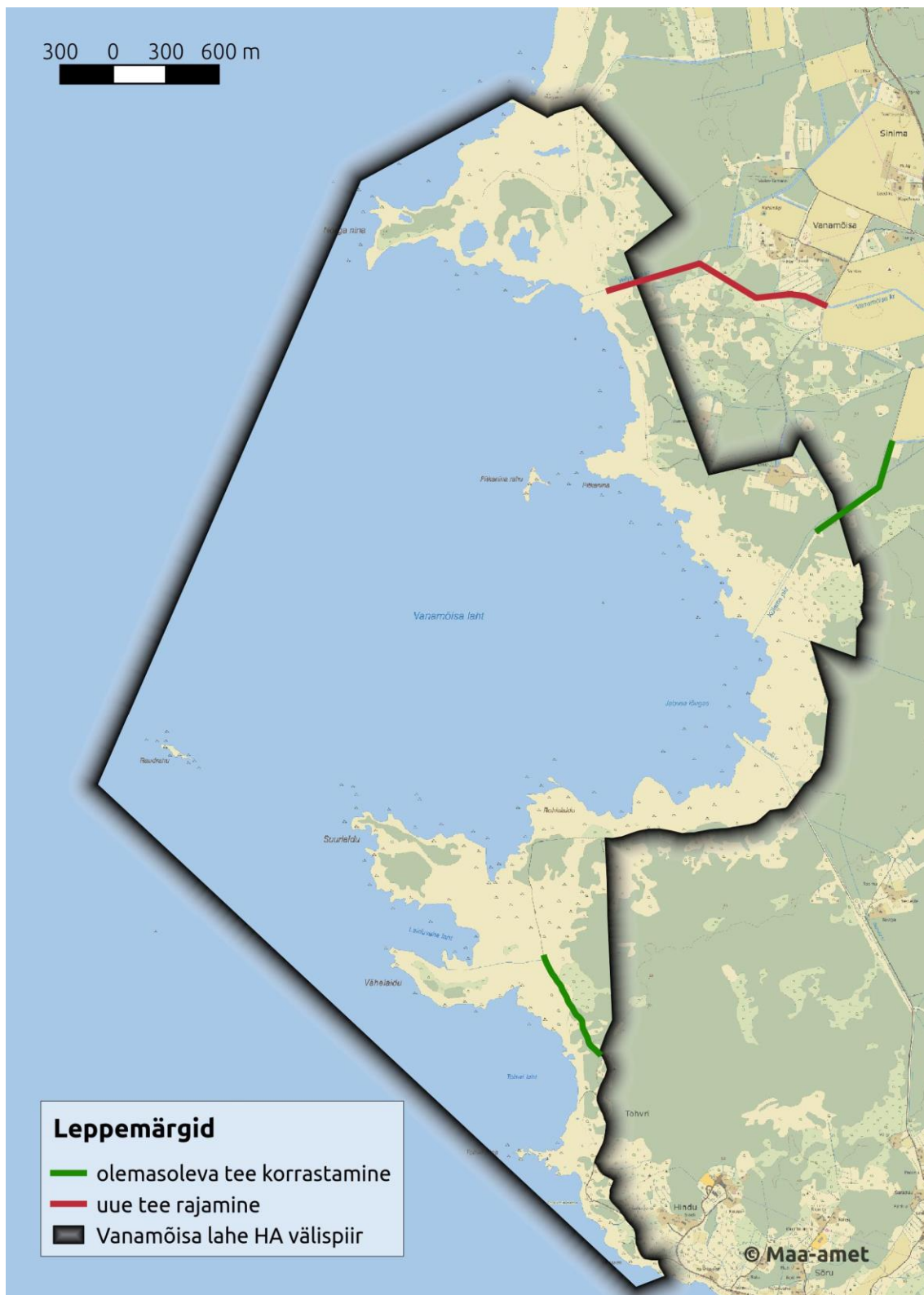
Lisa 5. PIIRITÄHISED JA INFRASTRUKTUURIOBJEKTID

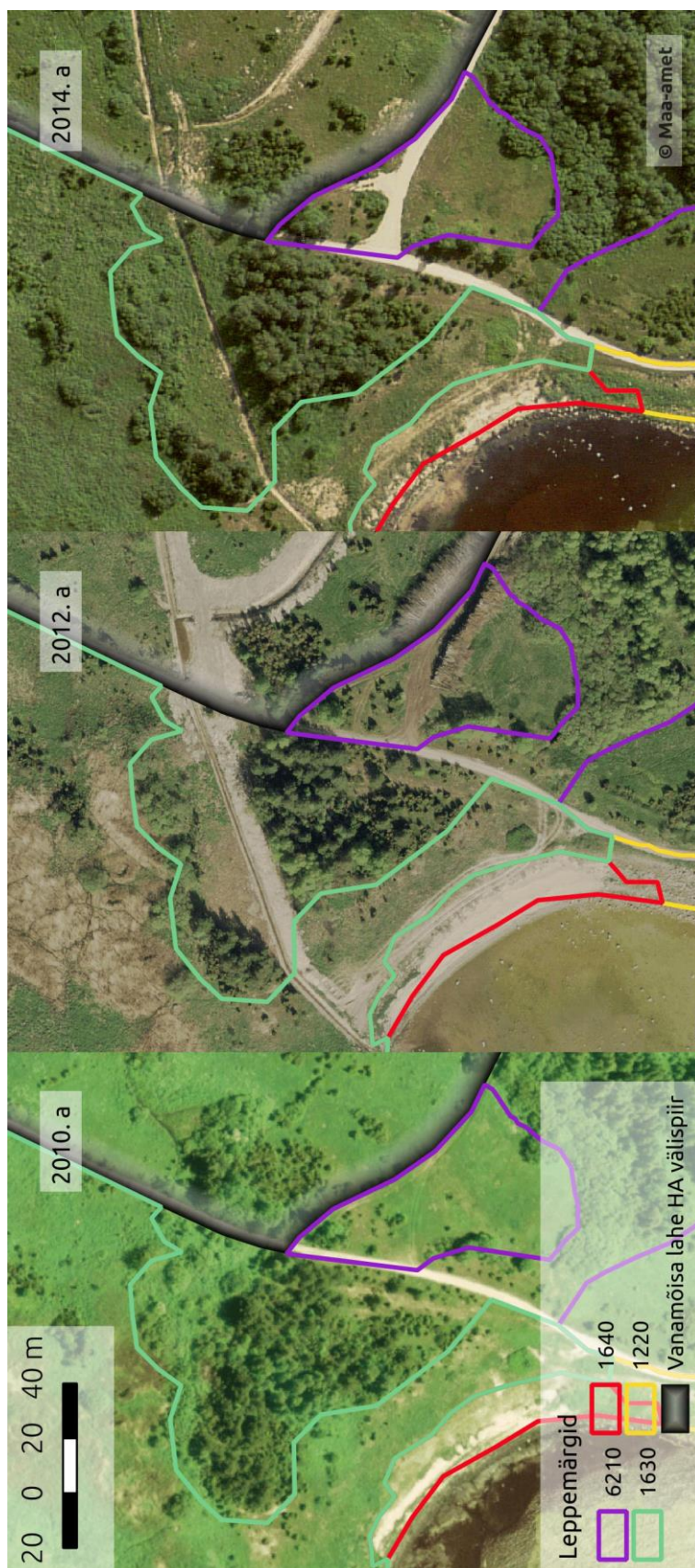
Lisa 6. VANAMÕISA LAHE HOIUALA LIIGIHOOLDUS- JA RAADAMISTÖÖDE ASUKOHAD

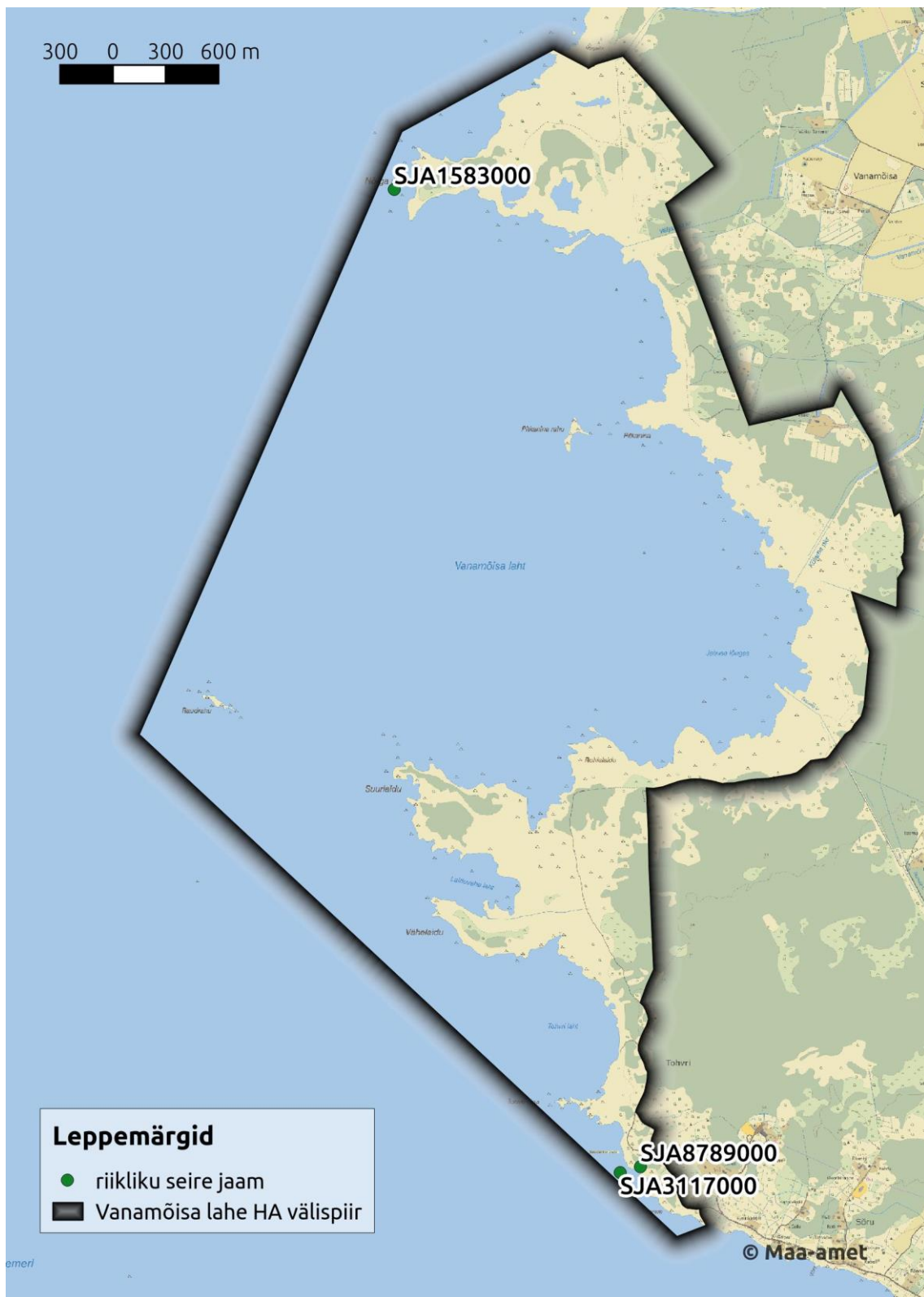
Lisa 7. VANAMÕISA LAHE HOIUALA LIGIPÄÄSUTEED

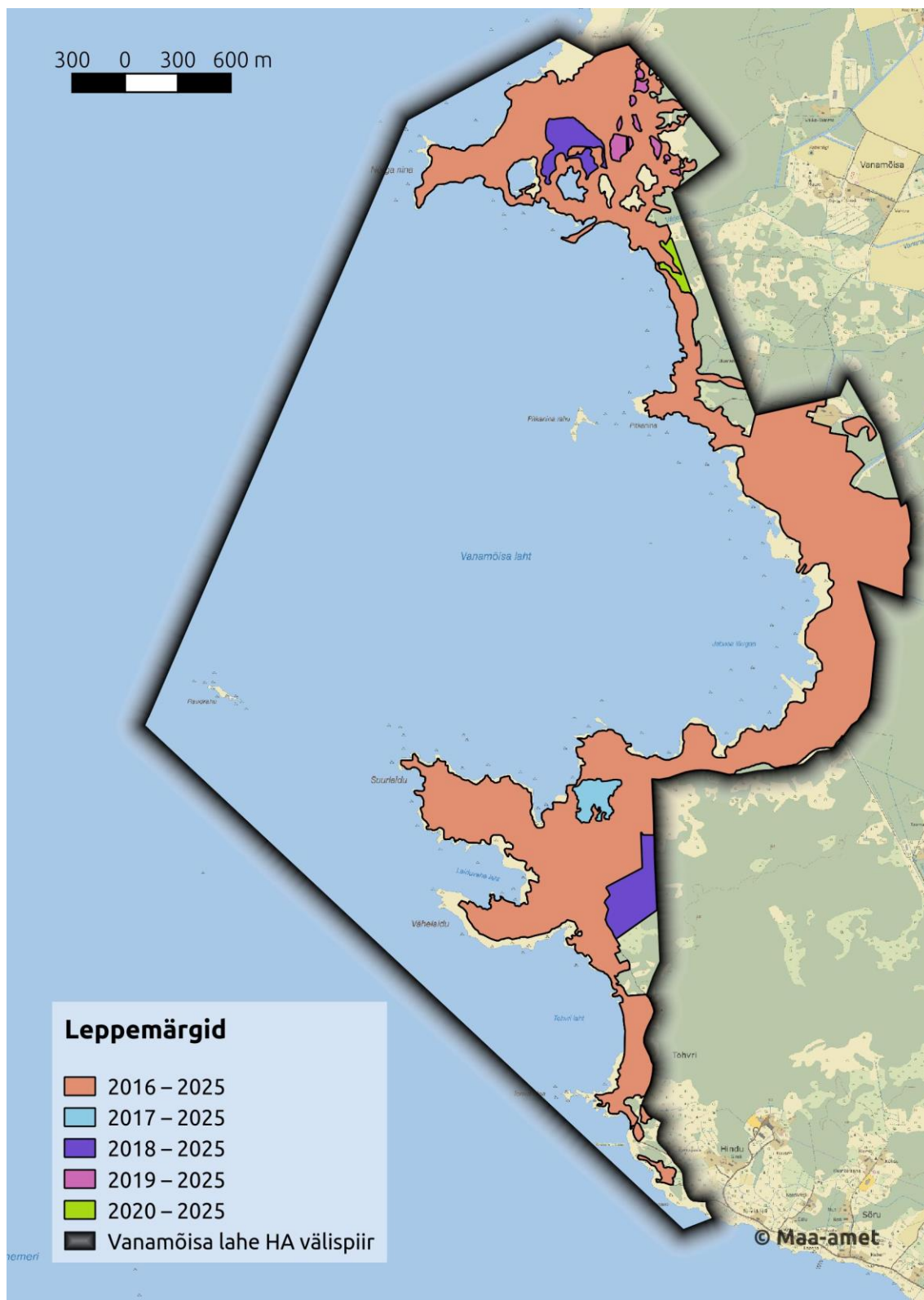
Lisa 8. LOODUSDIREKTIIVI ELUPAIGATÜÜPIDE KAHJUSTAMISE NÄIDE
VANAMÕISA LAHE HOIUALAL

Lisa 9. RIIKLIKU SEIRE JAAMAD VANAMÕISA LAHE HOIUALAL

Lisa 10. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE MAJANDAMINE VANAMÕISA LAHE HOIUALAL

Lisa 11. AVALIKU KAASAMISKOOSOLEKU PROTOKOLL

KESKKONNAAMET

Vanamõisa lahe hoiuala kaitsekorralduskava koostamise avalikkuse kaasamise koosolek

PROTOKOLL nr 1-2.5/14/59

Emmaste vallamaja

26.11.2014

Algus kell 14.00, lõpp kell 16.25

Juhatas: Andres Miller, Keskkonnaameti (KeA) Hiiu-Lääne-Saare regiooni kaitse planeerimise spetsialist

Protokollis: Heikki Luhamaa, kaitsekorralduskava koostaja

Võtsid osa:

Harri Hiis, Tiit Paulus, Pilvi Post, Priidu Ratnik, Lui Rimmelg, Kaie Sarv, Maie Tõnissaar, vt registreerumislehte

1. Sissejuhatus ja tervitussõnad: Andres Miller (AM)

Tervitas, sh kodanikupäeva puhul, ja tänas kohaletulnuid. Pärast enese tutvustamist tegi sissejuhatus ala kaitsekorralduskava (KKK) koostamisse. KKK ei ole õigusakt, vaid kaitstava ala kaitseväärtuste kaitseks koostatav tööplan, mille kinnitab KeA peadirektor. Hoiualadel ei ole kaitse-eeskirja, nagu on kaitsealadel. Hoiualade kaitsekord on määratletud looduskaitseeadusega, hoiualade kaitse-eesmärgid ja piirid aga Vabariigi Valitsuse määrustega maakondade kaupa. KKK-de koostamise tellijaks on KeA, koostajaks on riigihanke tulemusena FIE Heikki Luhamaa ning rahastajaks Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF). KKK koostaja peab lepingu kohaselt esitama valmis KKK KeA-le 15. detsembril 2014. a. Pärast kohalolijate tutvusturingi andis sõna KKK koostajale.

2. KKK koostamisest: Heikki Luhamaa (HL)

Tutvustas Vanamõisa lahe hoiuala, andis ülevaate selle väärtustest ning kaitsekorralduskavas planeeritud tegevustest.

3. Arutelu

Kaie Sarv (KS): KKK-s on puudu vähemalt kaks täiendavat elupaigatüüpi (koodidega 4030 ja 6270), mis inventeeriti 2009. aastal Meeli Mesipuu (PKÜ) ja tema enda poolt.

AM: Maaomandi kohta tuleb KKK-sse panna kuupäev, mis seisuga esitatud info on. Need maa-asjad muutuvad kiiresti.

KS: Soohiilaka tööd tulevad siis liigikaitse töödena, sest seni ei vasta ala poolloodusliku koosluse (PLK) hooldamise toetuse nõuetele.

Harri Hiis (HS): Mul karjaaiad juba peaaegu ulatuvad sinnani (soohiilaka kasvukohani). Maaomanik on ka huvitatud, et loomad peal käiksid.

HL: Kontrollin ka nurmlaugu kasvukoha puhul üle, kas saab PLK või tihthe pindalatoetuse (ÜPT) alusel toetusi maksta või tuleb samuti liigikaitsetööna planeerida. PLK-d kindlasti täies ulatuses peal ei ole.

KS: Kalev Kotkase kinnistul on praegu puiskarjamaaks (9070-ks) inventeeritud ala tegelikult mets ja maaomanik soovib sinna Natura metsatoetust võtta. Seda toetust ta ka sai ja keskkonnaregistrisse on esitatud parandusettepanek ala väljaarvamiseks PLK-kihilt. Seega väheneb hoiualal puiskarjamaa pindala. Natura metsatoetuse ja PLK toetuse alad ei tohi kattuda.

Lui Rimmelg (LR): Ma ei ole nõus, et linnutornini minevat teed ei ole vaja korda teha. Ma ei ole juba kaks kuud autoga julgenud alla sõita, et mitte teed ära lõhkuda. Vaja on korda teha Külama kraavil olev truup ning kunagisest loomade söödakohast merepoole viiv tee. Hetkel on see saviväli ja märja ilmaga muutub läbimatuks.

HL: Kas tohib planeerida töid väljaspool kaitstavat ala? Truup jääb alast välja.

AM: Minu arvates võib ka väljaspool kaitstava ala piire tegevusi planeerida, kui need on vajalikud alal asuvate väärtuste kaitseks. Muidu ju alale ei pääsegi, kui juurdepääsutee puudub.

Priidu Ratnik (PR): Mõlemad põhjaotsa planeeritud teed on vajalikud. Praegu peab mõnikord poolemeetrises vees sõitma, kui tahta teisele karjamaale vaatama minna. Väljaotsa kraavi serva planeeritud tee on olulisem, kuid ka põhjapoolne, Näärivide juurest tulev tee on

vajalik, et põhjaotsa niite saaks majandada. Nõrgakivi (kaitstav looduse üksikobjekt, mis jääb hoiuala piirist 110 m põhja poole) külastatavus tõuseks juurdepääsutee olemasolul.

AM: Kas alale on ka merepoolt ligipääs olemas?

PR: Ikka tullakse aeg-ajalt merepoolt Pitkanina otsa lautrikohta.

AM: Kindlasti tuleks planeerida hoiuala välispiiri märgistus ka paatide randumiskohtadesse!

KS: Rannaniitude pindala ja väärtused on kaitsekorraldusperioodi lõpuks samad, mis nad on praegu. Kindlasti arvan ma, et Lui alade väärtus 10 aastaga suureneb. Samuti on praegu kirjas, et majandada tohib koormusega 0,8-1,3 IU/ha. Järgmisest perioodist me enam karjatamiskoormusi määrama ei hakka, aga kui KKK-s loomkoormusi näidata, siis tuleks kindlasti lubada kõrgemaid koormuseid näiteks roostunud alade taastamiseks.

HL: Vaatan niitude majandamise osa üle ja täiendan.

PR: Pitkanina otsa oleks vaja väikest vaateplatvormi, et näeks põhjapoolsetele karjamaadele ja saaks kontrollida, kas loomadega korras. Praegu peab metsas sobivaid puid otsima või mitu kilomeetrit jala käima, et saaks loomade olukorrast aimu.

LR: Olemasolevat linnutorni oleks ka vaja remontida. Ma olen seni ise omadest vahenditest remontinud.

HS: Lautrikohad on Liivalõuka ujumiskohas ja Pitkana ninal. Lisaks on üks mõisaegne koht veel näha Tohvri poolsaarel, aga seda keegi enam ei kasuta.

AM: Lautrikohad ja ujumiskoht tuleb kindlasti külastuskorralduse juures ära märkida ning samuti kaardile kanda.

PR: Kas rannaniidul Külama kraavi servale kasvanud puud on lubatud maha raiuda. Kunagi vabatahtlikega alustasime, aga seal on veel leppasid järel.

HL: Kindlasti tuleks niidul kasvavad üksikud puuderibad ja põõsad maha raiuda.

AM: Enne tuleb KeA-d informeerida, et sellised tööd plaanis on, sest kraavil on veel ka veekaitsevöönd.

PR: Mis ajaks siin ettepanud muudatused tulevalolevasse KKK-sse jõuavad?

AM: Sinna internetis olevasse faili need ei jõuagi. Heikki peab KKK mulle esitama 15. detsembriks ning siis peavad need muudatused sees olema. Kuhugile avalikult välja see fail enne lõplikku kinnitamist enam ei lähe. Kes soovib muudatustega enne KKK kinnitamist tutvuda, võiks otse minu käest vahepealset tööversiooni küsida.

Otsustati:

1. Küsimused ja ettepanekud KKK kohta saata kirjalikult Heikki Luhamaale (e-post heikki.luhamaa@eesti.ee) või Andres Millerile (e-post andres.miller@keskkonnaame.ee).
2. Andres Miller saadab osalenuile ja teistele asjalistele esimese kaasamiskoosoleku protokoll (pärast selle koostamist ja nõuetekohast vormistamist).
3. Huvitatud küsivad täiendatud KKK-d Andres Millerilt alates 15. detsembrist 2014.
4. Kaie Sarv saadab Heikki Luhamaale 2014. a taastamistoetuste taotluste kihi ja PLK hooldamise kooskõlastamise kihi, et KKK-s kajastuksid värskemad andmed.
5. Heikki Luhamaa arvestab hoiualal esinevate koosluste kihi kokkupanekul ka KR_PLK kihti.

/allkirjastatud digitaalsel/

Andres Miller
koosoleku juhataja

/allkirjastatud digitaalsel/

Heikki Luhamaa
protokollija